

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské výchovy

Sociální pedagogika

Tereza Matochová

**Zavedení prvků pedagogiky Franze Ketta
do programu mateřských center**

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: PhDr. Gabriela Šarníková Ph.D.

2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt s názvem Zavedení prvků pedagogiky Franze Ketta do programu mateřských center vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury

V Uherském Ostrohu dne 15. 5. 2020

Tereza Matochová

Poděkování

Děkuji PhDr. Gabriele Šarníkové, Ph.D., za vedení mé bakalářské práce, čas strávený při konzultacích a cenné rady a připomínky, které mě motivovaly.

Obsah

Úvod	6
1 Pedagogika Franze Ketta v komplexu alternativních škol a směrů.....	7
1.1 Alternativní školy a pedagogické koncepce	7
1.1.1 Charakteristika alternativní školy	7
1.1.2 Typy alternativních škol	7
1.2 Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta	10
1.2.1 Vznik pedagogiky Franze Ketta	10
1.2.2 Pedagogika Franze Ketta v České republice	11
1.2.3 Základní charakteristika koncepce	11
1.2.4 Východiska vzdělávací koncepce	11
1.2.5 Pomůcky	12
2 Mateřská centra	13
2.1 Současná výchova a vzdělávání dětí do tří let v České republice.....	13
2.2 Fungování mateřských center v České republice.....	14
2.2.1 Charakteristika mateřského centra.....	14
2.2.2 Historie	15
2.2.3 Cíle mateřských center	15
2.2.4 Program mateřských center	16
2.2.5 Síť pro rodinu	16
3 Charakteristika a možnosti rozvoje dítěte ve věku 2 - 3 let.....	18
3.1 Tělesný vývoj a pohyb	18
3.2 Oblast kognitivního vývoje.....	18
3.3 Oblast emočního vývoje	19
3.4 Oblast sociálního vývoje.....	19
3.5 Spirituální oblast a dítě	19
4 Charakteristika projektu	21
4.1 Předmět projektu.....	21
4.2 Cíl projektu	21
4.3 Potřebnost projektu	21
4.3.1 Charakteristika současného stavu.....	21
4.3.2 Charakteristika plánovaného stavu.....	22

4.4	Podrobný popis projektu	22
4.5	Plán projektu	23
4.6	Náklady	66
	Závěr	67
	Bibliografie	68
	Seznam příloh	73

Úvod

Tento bakalářský projekt se zabývá tématem Celistvé, na smysl zaměřené, pedagogiky Franze Ketta, respektive prvků této pedagogiky, které jsem aplikovala do návrhu programu pro jakékoliv mateřské centrum v České republice.

Teoretická část projektu charakterizuje pedagogiku Franze Ketta v komplexu alternativních škol a směrů. Je zde stručně objasněna historie a charakteristika nejznámějších alternativních škol, dále se kapitola podrobněji zaměřuje na pedagogiku Franze Ketta – vznik, historii, východiska i specifické pomůcky této pedagogiky. Jelikož je plán zaměřen na program mateřských center, další kapitola objasňuje pojem mateřská centra, historii, program a cíle těchto center. Protože se mateřská centra zaměřují na raný předškolní věk, poslední teoretická kapitola stručně objasňuje charakteristiku dítěte v tomto období.

Cílem samotného bakalářského projektu, tedy praktické části této práce, je přispět ke zvýšení povědomí o pedagogice Franze Ketta v České republice, a to především v oblasti pedagogiky raného předškolního věku, a motivovat pedagogy pro realizaci alespoň prvků této pedagogiky v rámci výchovy a vzdělávání dětí ve věku 2 - 3 let.

Základem učení v této pedagogice jsou vztahy. Dítě se učí vztahu JÁ – ONO, dále vztahu JÁ – TY, tyto vztahy dítě utvrzují v radosti z bytí, osob okolo sebe, v neposlední řadě se také vytváří vztah k Bohu. Pedagogika Franze Ketta se zaměřuje na rozvoj dítěte pomocí návratu k jednoduchosti a ponechání dostatku prostoru pro dětskou fantazii a představivost. Silně pracuje s přírodou a přírodními materiály, lze ji tedy považovat za základ enviromentální výchovy.

1 Pedagogika Franze Ketta v komplexu alternativních škol a směrů

Československo bylo ve 20. a 30. letech jedním z nejvíce pokrokových zemí v oblasti reformní pedagogiky. Václav Příhoda, nejvýznamnější představitel reformní pedagogiky u nás, uskutečnil mnoho studijních cest do zahraničí a přinesl odtud mnoho poznatků o alternativních školách. V období komunistického režimu však nebyl vznik některé z alternativních škol možný, nebylo možné ani fungování žádné z alternativních metod v rámci standardní školy. „Poslušnost“ bylo potřeba budovat od dětství, tedy ve školách a školních zařízeních a ten, kdo chtěl prosazovat v oblasti školství nějaké změny, byl pro režim rázem „nepotřebný“. Průcha (1994) zmiňuje, že v naší zemi byla z ideologických důvodů domácí i zahraniční reformní pedagogika do roku 1989 kritizovaná a odmítaná. Po roce 1989 v České republice vzniklo velké množství alternativních škol a některé školy začaly využívat prvky alternativních škol a přístupů.

1.1 Alternativní školy a pedagogické koncepce

1.1.1 Charakteristika alternativní školy

Pojem alternativní škola (dále také inovativní, reformní, netradiční) lze chápat více způsoby. Mnoho lidí vnímá tento pojem z hlediska zřizovatele dané školy, škola soukromá je tedy pro jedince vnímána jako alternativní, ať už je zřizovatel církev, soukromý subjekt či jiné instituce. Druhý úhel pohledu na pojem alternativní je z hlediska financování. Zde jsou alternativní školy ty, které si žáci, respektive jejich rodiče, zaplatí. Nejrelevantnější pohled na školy alternativní je ale z hlediska pedagogicko-didaktického, dle kterého jsou alternativní školy typické odlišností, např. ve způsobu realizace výuky, způsobem hodnocení práce studentů, změnou obsahu či cílů vzdělávání nebo prostředím, ve kterém výuka probíhá (Průcha, 2012).

1.1.2 Typy alternativních škol

Stejně jako definicí alternativní školy, je i dělení několik. Alternativní školy lze dělit podle délky fungování jejich koncepce, dle cílů této pedagogiky nebo dle metod vyučování. (Zelina, 2000). Průcha (2012) rozděluje alternativní školy do třech základních skupin:

1. Klasické reformní školy
2. Církevní (konfesní) školy
3. Moderní alternativní školy.

1. Klasické reformní školy

Waldorfská škola neboli Steinerova pedagogika je jedna z nejrozšířenějších alternativních škol v Evropě. Zakladatelem této pedagogiky je filozof a pedagog Rudolf Steiner. Hlavní myšlenkou je vnímání člověka jako trojjediný celek těla – fyzická část jedince, duše – psychická část a ducha – transcendentální část. „Každý druh má jinou funkci, úkolem vychovatele je co nejlépe poznat „vznikajícího člověka“ a rozvíjet v něm schopnosti k hlubšímu poznání podstaty světa“ (Pecháčková a Václavík, 2014). Škola klade důraz na estetické a pohybové předměty, pracovní výchovu a jazyky. Mezi hlavní principy školy patří důraz na umění, obřady a oslavy, slovní hodnocení žáka, výuka v epochách (Zelina, 2000).

Pedagogika Marie Montessoriové. Hlavním heslem této pedagogiky je „Pomoz mi, abych to dokázal sám.“ Zakladatelka jako první žena v Itálii získala doktorát z medicíny, při práci na psychiatrické klinice v Římě se však více začala zabývat výchovou dětí s postižením. V roce 1907 založila Dům dětí (Casa dei bambini) pro opuštěné děti a děti ze sociálně slabších rodin, ve kterém začala prosazovat své pedagogické myšlenky založené na pedocentrismu. Mezi hlavní principy pedagogiky Marie Montessori patří svoboda dítěte a připravené prostředí s didaktickými pomůckami. Dítě se učí podle tzv. senzitivních období, ve kterém se momentálně nachází. Hlavní úlohou učitele je připravit prostředí i pomůcky a respektovat senzitivní období, při samotném rozvoji dítěte je však spíše v roli pozorovatele, průvodce (Pecháčková a Václavík, 2014).

Pracovní škola Celestina Freineta vychovává dítě jako samostatnou osobu, která dokáže myslet kriticky a přispívá svými myšlenkami k rozvoji společnosti. Freinet přebíral některé principy vzdělávání od J. J. Rousseaua, např. výuka prací, kdy děti sami hledají a objevují nové poznatky. Vzdělávání probíhá v tzv. pracovních ateliérech v rámci týdenního plánu sestaveného jak dítětem, tak učitelem. Dítě aktivně hodnotí svou práci, dále přichází slovní hodnocení od učitele i spolužáků. Každá škola disponuje svou tiskárnou, školními novinami, nástěnkou pro kritiku, stížnosti a přání. Neexistuje pevně daný zasedací pořádek a po obědě se vyučování přesouvá do přírody (Zelina, 2000).

Zakladatelem Jenského plánu je profesor Peter Peterson, který v Jeně vedl Vědeckopedagogický ústav a měl cvičnou školu, kde si své poznatky ověřoval v praxi. Základem jeho pedagogických myšlenek je přiblížení školy reálnému životu, škola tedy silně připomíná např. rodinné prostředí – vyskytují se zde květiny, zvířata, děti jsou ve věkově heterogenních skupinách (tzv. kmenových skupin), kde se učí jeden od druhého, učitel je v postavení nejzkušenějšího vrstevníka. Učební látka je rozdělena do oblasti Bůh, příroda a člověk, o nichž se žáci dle Pecháčkové a Václavíka (2014) učí formou rozhovoru, hry, práce

samostatné i ve skupinkách a slavnostích, které napomáhají zlepšit školní společenství a vztahy mezi žáky a učiteli. Odpolední čas je určen pro práci v dílnách, jazyky, sport a volitelné předměty, které souvisí s běžným životem dítěte, např. doprava, hospodaření, politika aj. (Zelina, 2000).

Daltonskou školu založila americká učitelka Helena Parkhurstová v roce 1919. Parkhurstová se znala s Marií Montessoriovou a obdivovala její práci. Přístup k výchově a vzdělávání dětí si ale představovala trochu jinak, tyto myšlenky sepsala roku 1922 ve svém hlavním díle *Education of the Dalton Plan*. Mezi hlavní principy Daltonského plánu patří: Individuální přístup k žákovi – ten má vypracovaný svůj vlastní měsíční program s cíli, kterých by měl dosáhnout, dále svoboda a odpovědnost za své chování, spolupráce a individualita, která se během dne střídá a učení na základě vlastních zkušeností. Daltonský plán bývá kritizován za nedostatečné opakování látky, přílišný individualismus žáků a nedostatečnou motivaci k učivu. V České republice ryze Daltonskou školu nenajdeme, některé školy však pro zpestření výuky využívají Daltonské bloky (Zelina, 2000; Pecháčková a Václavík, 2014).

V současnosti existuje velké množství alternativních škol a školských systémů po celém světě. Například přibýly lesní školky, které vznikly v Dánsku, v Anglii byly založeny školy Summerhill a Sand School, po celém světě vznikají školy vycházející z principů výuky Roveny Feuersteina. Školy respektující zvláštnosti krajiny vznikají také v Asii, Jižní Americe, Austrálii i v Africe.

2. *Církevní (konfesní) školy*

Církevní školy mají celosvětově historicky dlouhou tradici a ve většině světa fungují i dnes. V letech 1948–1989 ale, v tehdejší Československu, nebylo fungování církevních škol možné. Největší rozvoj církevních škol tedy nastal po roce 1989, nejčastěji byly zřízeny katolickou církví a některými evangelickými církvemi. Církevní školy se od těch tradičních odlišují částečně kurikulem, mají tedy rozdílné některé cíle vzdělávání a částečně i obsah vyučování – součástí výuky na církevní škole bývá často křesťanské náboženství, ale také kulturní tradice nebo jazyky jako latina či řečtina (Průcha, 2012; Průcha, 1994). Církevní katolické školy zřizují často řeholní řády a koncepce jejich fungování vychází z pedagogiky jejich zakladatelů, například salesiánské školy podle pedagogika Jana Boska, školy řádu voršilek podle pedagogiky zakladatelky Angely Merici, piaristické školy navazující na pedagogiku Josefa Kalasánského apod. Dlouhou tradici měly školy školních bratří, kteří rozvíjeli pedagogiku jejich zakladatele Jana de La Salle, ale v současnosti v České republice školní bratři nepůsobí, ač ve světě jsou jejich školy známé.

3. *Moderní alternativní školy*

Průcha (2012, s. 61) definuje moderní alternativní školy takto: „Termínem moderní alternativní školy označujeme souhrnně všechny současné typy alternativních škol, které nejsou přímo odvozovány od koncepcí reformní pedagogiky a nejsou zřizovány církvemi nebo náboženskými společenstvími.“ Existuje nespočet variant těchto škol, a to jak v České republice, tak v zahraničí. V České republice je několik škol, které v pedagogickém procesu vycházejí z principů montessoriovské nebo waldorfské školy, ale edukaci obohacují i o jiné prvky. Podobně je to i se školami, které aplikují prvky Jenského nebo Daltonského plánu i školy aplikující metody Reuvena Feuersteina. Ke školám, které v současnosti můžeme zařadit mezi moderní školy, patří i ty, které integrují do svého systému různé projekty a moderní přístupy. Mezi nejvýznamnější projekty v České republice patří například: Projekt Zdravá škola, Projekt Začít spolu, Kooperativní učení, Otevřená škola, Projektové vyučování nebo školy Heuréka (Průcha, 2012). Z pedagogiky Marie Montessoriové vychází koncepce výuky náboženství v podobě Katechezí Dobrého pastýře a vznik Atrií Dobrého pastýře pro realizaci vyučování náboženské výchovy.

Z německy mluvících zemí k nám proniká Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta, která se vrací k jednoduchosti, přírodě a zapojení všech smyslů při výchově a vzdělávání.

1.2 Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta

1.2.1 Vznik pedagogiky Franze Ketta

Vznik celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta se datuje mezi lety 1972 a 1978 v Bavorsku. V té době se celým Německem táhla diskuze o vzdělávání dětí a mládeže, do které se zapojila také římskokatolická církev. Řeholní sestra Ester Kaufmannová a náboženský pedagog Franz Kett spojily své myšlenky a vytvořily Religionspädagogische Praxis, později koncept Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky. Tento koncept byl v letech 1972–1981 testován v praxi, roku 1982 se ale cesty Ketta a Kaufmannové rozešly.

Franz Kett spolu se svými spolupracovníky dále pracoval na rozvoji této koncepce, především v předškolním vzdělávání. V roce 2008 založil Institut für ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik. V současnosti je tato pedagogika rozvinuta především v německy mluvících zemích jako Německo, Rakousko nebo Tyrolsko, dále ale také například v Jižní Koreji (Muroňová a Havel, 2010).

1.2.2 Pedagogika Franze Ketta v České republice

V České republice vznikla v roce 2010 Společnost pedagogiky Franze Ketta, z. s. v čele s Tomášem Cyrilem Havlem a Evou Muroňovou. Jejich hlavním poselstvím je propagovat koncepci pedagogiky Franze Ketta v naší zemi, a to pomocí seminářů a kurzů, které pořádají napříč republikou, dále pak psaním a překládáním knih a metodik o této pedagogice. Na internetových stránkách společnosti lze knihy a metodiky zakoupit, najdeme zde také širokou škálu pomůcek typických pro tuto pedagogiku. Vedení společnosti se podílí na tvorbě katolického časopisu Duha, který je určen pro děti od 5 do 12 let (Společnost pedagogiky Franze Ketta, 2020). Jejich snahou je také, aby se tato koncepce dostala do škol, do výukových programů.

1.2.3 Základní charakteristika koncepce

Základní charakteristika této pedagogiky je vnímání světa okolo nás, díky kterému se dítě učí vnímat jedinečnost každého člověka, vytváří se úcta k této individualitě, přičemž se zároveň učí i toleranci a respektu odlišností. Je základem pro vytváření vztahů, které lze označit slovy JÁ – TY. Na vnímání navazuje radost z toho, že jsem součástí světa – tato část je důležitá, aby člověk zdárně našel jakýsi smysl svého života na zemi. Dítě je přirozeně zvědavé a díky vnímání a poznávání okolního světa, získává nové poznatky, které mu přináší radost. „Nejkrásnější pod sluncem je být pod sluncem.“ (Muroňová a Havel, 2010, s. 9)

1.2.4 Východiska vzdělávací koncepce

Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta je pedagogika:

- Existenciální
- Vztahová
- Rozvíjející osobní jedinečnost
- Náboženská

Existenciální pedagogika

Koncept této pedagogiky chápe život jako jedinečný a neopakovatelný úkol, dar. Proto je potřeba v dítěti probudit pozitivní vztah k vlastní existenci, který je potřebný pro další osobnostní rozvoj. Mimo vlastní bytí v tomto světě klade existenciální pedagogika důraz na oslavu narozenin (Was wir tun, 2020). V rozhovoru pro časopis Poradce ředitelky mateřské školy Franz Kett popisuje tuto pedagogiku slovy: „Jsem na světě a mohu žít. Co krásnějšího může být. Vždyť barevný je každý den a tolik hezkého je v něm.“ (Muroňová, 2015, s. 15).

Vztahová pedagogika

Člověk je jedinečný a spjatý se světem okolo sebe. Tento svět lze rozdělit na vnější a vnitřní. Do vnějšího světa spadá vztah k přírodě a krásnu, rodinné a sociální vztahy a kultura, mluvíme zde o vztahu JÁ-ONO. Pedagogika Franze Ketta přikládá vztahu dítěte s prostředním zvláštní význam, popisuje ho jako přijímání a dávání a učí tím děti k zodpovědnosti. Ve vnitřním světě člověk pracuje se sebou samým, jde zde o vztah JÁ – TY, který děti učí respektu a úctě k druhým i k sobě samému (Was wir tun, 2020).

Pedagogika rozvíjející osobní jedinečnost (Pedagogika pro seberealizaci)

Rozvoj osobnosti navazuje na hlubší poznání svého vnitřního světa, tedy sebe samého, a jeho rozvoji (vztah JÁ-TY). O vnitřním světě se hovoří symboly, které lze vytvořit z typických materiálů a pomůcek pro tuto pedagogiku, podobně jako využívají symbolů a obrazů biblické texty. Cílem je naučit se tyto symboly a znaky užívat pro sebepoznání a sebehodnocení (Muroňová a Havel, 2014).

Náboženská pedagogika

Po představení existenciálního, vztahového a seberozvíjejícího východiska pedagogiky je zřejmé, že je pedagogickou snahou dítě dovést k základu a smyslu bytí, které je spojeno s jakýmsi přesahem (transcendencí). Toto Nejvyšší, Nejhlubší poznání nazýváme Bohem, kterého pedagogika dětem přiměřeně jejich věku nejen představí, ale také k němu vytváří pozitivní vztah (Muroňová a Havel, 2014).

1.2.5 Pomůcky

Pomůcky, které pedagogika Franze Ketta využívá, jsou typické pro to, že nejsou jen tím, čím jsou, ale mohou být i něčím jiným. Modrý šátek může představovat vodu, moře. Ze zeleného zase vytvoříme les. Stačí jen zapojit fantazii, což je v dnešní době moderních technologií u dětí mnohdy těžké. Pomůcky této pedagogiky jsou přírodniny, případně jsou to pomůcky z přírodního materiálu jako dřevo, sklo, len, bavlna a jiný textil apod., z kterých lze vytvářet obrazy trojrozměrně a opakovaně (Muroňová, 2015).

Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta lze využít téměř u všech věkových skupin v různých školních i mimoškolních institucích, v České republice je však nejvíce zastoupená v mateřských školách, pro které vznikla metodika Aby malé bylo velké. Prvky pedagogiky Franze Ketta bychom mohli zavést již při výchově a vzdělávání dětí raného předškolního věku, kdy jsou smysly nejlepší možností poznání světa okolo sebe. Tedy do programu mateřských a rodinných center.

2 Mateřská centra

Výchova dětí do tří let spadá v České republice zpravidla do oblasti rodinného prostředí, kde výchovu zajišťuje především matka dítěte. Existují však také instituce, které poskytují péči o děti raného předškolního věku. Do roku 1989 bylo v tehdejší Československu běžné, že děti do tří let navštěvovaly pravidelně dětské jesle, protože matky chodily do práce. Po roce 1989 se ovšem situace změnila. Pro zdravý sociální a emocionální vývoj dítěte je nezbytné, aby v období do tří let života byla v jeho bezprostřední přítomnosti matka, není ovšem dobré, pokud matka s dítětem zůstávají v izolaci od okolních lidí. Aby tedy nedošlo k vyloučení matky s dítětem ze společenského života, je prospěšné trávit čas i mezi jinými matkami s dětmi. Mateřská centra slouží jako kompromis, kdy je dítě v zařízení v kontaktu s jinými osobami, ale zároveň je v blízkosti s matkou.

2.1 Současná výchova a vzdělávání dětí do tří let v České republice

V současnosti výchovu a vzdělávání dětí do tří let nejčastěji obstarává matka dítěte, případně jeho zákonný zástupce, který je na rodičovské dovolené. V České republice ale existují také instituce, které zajišťují odbornou výchovu těchto dětí – sem spadají organizace institucionální výchovy, dále pak organizace zajišťující prostor a předem připravený program pro setkávání rodičů s dětmi v rámci volného času. Typy zařízení pro předškolní vzdělávání jsou tedy dětské jesle, mikrojesle, dítě od dvou let života lze přijmout také do mateřské školy. Volnočasové aktivity zajišťují především rodinná a mateřská centra (Organizace péče o děti do 2 - 3 let, 2019).

Dětské jesle až do března roku 2012 fungovaly jako zdravotnické zařízení pro děti od 0 do 3 let. Cílem tohoto zařízení bylo zajistit všestrannou a kvalitní péči o klienty v době, kdy rodiče v pracovním poměru nedokáží samy zajistit dohled a kvalitní rozvoj dítěte. Po změně legislativy se však rozhodlo, že není nezbytně nutné, aby péči pro děti do tří let zajišťovaly zdravotnická zařízení, jesle proto dnes mohou být například živnost osobou, která splní kritéria potřebná pro provoz jeslí (Nerodičovská péče – jesle, 2012).

Poměrně novou záležitostí jsou mikrojesle, které fungují podobně jako dětské jesle, ale počet je omezen maximálně na 4 děti ve věku od půl roku do čtyř let ve skupině. Přestože je služba vedena jako doplněk rodinné péče, nikoliv její náhrada, pro provoz mikrojeslí musí být péče poskytována v rozsahu minimálně 8 hodin denně, 5 dní v týdnu (Mikrojesle, 2020).

Dítě mladší tří let může přijmout také běžná mateřská škola, protože školský zákon přesně nevynezuje věkovou hranici pro přijetí dítěte do mateřské školy. „*Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od dvou let*“ (Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, 2020). Ze zákona tedy vyplývá, že dítě od dvou let může být do mateřské školy přijato, není to ale povinností školy. O přijetí do mateřské školy rozhodne vedení, a to za podmínek školského zákona. Splavcová a Kropáčková (2016) ale zdůrazňují, že pokud se ředitelka rozhodne dítě mladší tří let do mateřské školy přijmout, měla by mít předem promyšleno, zda budou děti integrovány do věkově homogenních tříd nebo je vhodnější vytvořit třídu přizpůsobenou potřebám dětí dvouletých.

Obdobnou formou mateřských škol jsou takzvané „miniškoly“. Ty fungují na základě zákona 247/2014 Sb. o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů. Služba poskytuje všestrannou péči a rozvoj dítěte od 1 roku v dětské skupině, tedy mimo rodinné prostředí, a to v rozsahu minimálně 6 hodin denně. Dětské skupiny jsou často podporovány z dávek Evropské unie (Školky, dětské skupiny, mikrojesle a další – co je co? 2020).

V oblasti volného času matek s dětmi na rodičovské dovolené fungují v České republice především mateřská centra (jinak také rodinná centra, kluby maminek, centra pro rodinu, mateřské kluby a jiné). Jsou to dobrovolnické organizace, jejichž hlavním cílem je sblížit matky na rodičovské dovolené a předejít jejich sociálnímu vyloučení a poskytnout dětem bezpečné a kvalitní využití volného času ve vrstevnické skupině (Co jsou mateřská centra, 2012).

2.2 Fungování mateřských center v České republice

2.2.1 Charakteristika mateřského centra

Mateřské centrum je zařízení, které umožňuje setkávání rodičů na mateřské dovolené společně s jejich dětmi. Je to místo, které umožňuje nejen kvalitně naplnit volný čas dětí a tím zajistit jejich rozvoj, zajišťuje také vzájemnou pomoc a podporu rodičů, sdílení zkušeností, vznikají zde nová přátelství, je to místo, které pomáhá předcházet izolaci rodičů na mateřské dovolené. Toto zařízení také umožňuje komunikaci o stejných či podobných „problémech“ (Kolínská, 2014, s. 4). V rozhovoru pro internetové stránky časopisu Sociální práce (2016) Kolínská přímo uvádí: „Sdílená radost je dvojnásobná radost a sdílená bolest je poloviční bolest. To je princip, na kterém fungují mateřská centra – jsou příkladem svépomocné skupiny.“ V mateřském centru může být „odbornicí“, každá matka, která přispívá dělením se o své rady

a zkušenosti s ostatními, podílením se na fungování programu mateřského centra i jinou prací (např. ruční práce, vytváření nových pomůcek pro program centra, pomoc při jednorázových akcích centra jako je Jarmark, Sv. Mikuláš, Vánoční slavnosti apod.) (Kolínská, 1995).

2.2.2 Historie

Mateřská centra by nevznikla, pokud by se v zimě roku 1988 nevydala skupina matek (později hnutí Pražské matky) do ulic reagovat na nevhodné podmínky životního prostředí v Praze a zavedení nevyhovující smogové vyhlášky. Spolu se svými dětmi v kočárcích procházely pražskými ulicemi a vyžadovaly pravdivé informace o stavu životního prostředí, čím vyvolaly v mnoha lidech pobouření a informace se dostaly do rádia Svobodná Evropa (Kolínská, 1995).

Právě díky rádiu Svobodná Evropa se o Pražských matkách dozvěděla spisovatelka a socioložka Alena Wagnerová, která tehdy žila v Západním Německu, kde již mateřská centra fungovala a rozhodla se Pražské matky najít a myšlenku mateřských center jim představit. Náhoda tomu chtěla, že v lednu 1990 v Praze narazila právě na Rút Kolínskou, která se svou rodinou vybírala v ulicích peníze pro Jedličkův ústav. Při rozhovoru Wagnerová Kolínské představila hlavní myšlenku mateřských center, která Kolínskou sice zaujala, ale protože sama nepocítovala na mateřské dovolené izolaci od společnosti, angažovat se v této oblasti nechtěla (Kolínská, 2015). Po roce ji Wagnerová přijela opět navštívit do Prahy a když ji Kolínská otevřela dveře s pátým dítětem v náručí, Wagnerová prohlásila: „S pěti dětmi, to už nemáš, co na práci, takže můžeš začít.“ (Kolínská, 2015, s. 3).

V dubnu Wagnerová zařídila exkurzi do Mnichova, kde se Kolínská setkala s fungováním mateřských center v praxi a na vlastní oči se přesvědčila o jejich přínosu pro matky i děti. V rozhovoru pro Český rozhlas Kolínská uvádí, že se při této zkušenosti v Západním Německu „nakazila virem Mateřských center“ (Blízká setkání, 2019). Od té chvíle se o založení prvního mateřského centra v České republice začala aktivně snažit, stalo se tomu tak poprvé v březnu 1992 v Praze.

2.2.3 Cíle mateřských center

Hlavním cílem mateřských center je zabránit sociální izolaci matkám (případně otcům) na rodičovské dovolené. Zařízení zajišťuje pomoc svépomocí, která spočívá ve vzájemné pomoci mezi rodiči, naslouchání jeden druhému, spolupráci, výměnou zkušeností i laickému poradenství. Mateřské centrum je prostor pro bohatý program pro rodiče i děti. V neposlední řadě je potřeba zmínit, že mateřské centrum je místem, kde se lidé naučí toleranci, protože je

otevřeno mužům i ženám, všem rasám i věku. Navíc každý rodič může zastávat jiný výchovný styl (Kolínská, 2014, s. 5).

2.2.4 Program mateřských center

Protože legislativa nijak neomezuje fungování mateřských center, je jejich program různorodý. Odlišná je také otevírací doba center, od které se program odvíjí. Centra, která fungují všechny všední dny týdnu, mají program rozmanitější, nabízí více aktivit, každý den může mít program jinou podobu. Naopak centra, která fungují jedno nebo dvě odpoledne v týdnu nedokáží nabídnout tak širokou škálu aktivit. Program mateřských center je tedy pro každé jedno zařízení individuální. Většina programů se shoduje v tom, že rodičům s dětmi nabízí sportovní, tvořivé a hudební aktivity, vybavené herny či tělocvičnu, koutek s kávou pro matky a různé jednorázové akce během roku jako například oslava svatého Mikuláše, Vánoční tvoření, oslava Velikonoc, Den matek i Den otců, Dušičky apod. Všechny programy mateřských center nabízejí kroužky určené pro děti, matky je možné vzdělávat pomocí besídek a seminářů (Kolínská, 2014, s. 10).

2.2.5 Síť pro rodinu

Síť pro rodinu je nezisková organizace, která vznikla v roce 2002 po dlouhodobé neformální spolupráci mezi mateřskými centry. Cílem organizace je propojit jednotlivá mateřská centra napříč republikou, zajistit vzájemnou pomoc a propojenost mezi jednotlivými centry a zvýšit povědomí o fungování mateřských center v široké veřejnosti. Organizace dále poskytuje poradenství pro nové zakladatele mateřských center a slouží jako inspirace jak pro nově začínající, tak pro již fungující centra napříč republikou. Další činností této organizace je vytváření projektů, do kterých se mateřská centra mohou zapojit, pořádají se také konference a besedy pro veřejnost (O nás, 2020).

Prezidentkou Síť pro rodinu je Růt Kolínská. Ta se po absolvování semináře o mateřských centrech v Mnichově rozhodla v roce 1992 založit první mateřské centrum v České republice. O deset let později založila organizaci Síť pro rodinu a na jeho fungování se podílí dodnes. Napsala také knihu *Mateřská centra*, která vyšla pod nakladatelstvím dobrovolnické organizace *Pražské matky*, objasňující problematiku mateřských center a v roce 2003 byla za práci v oblasti mateřských center oceněna cenou *Žena Evropy* (GEN – Galerie elity národa, 2017).

Mateřská centra slouží jako alternativa mezi výchovou dítěte ve věku 2 - 3 let v domácím prostředí, probíhající výlučně od matky, a institucionální výchovou v mateřské škole. V mateřském centru se dítě adaptuje na přítomnost jiných dětí okolo sebe, učí se je respektovat

a tolerovat ostatní, zároveň ale není odtrhnuto od matky (ta je v zorném poli dítěte, zapojuje se do programu).

3 Charakteristika a možnosti rozvoje dítěte ve věku 2 - 3 let

Pro dítě ve věku 2–3 let je z hlediska vývoje typický především jeho rychlý tělesný růst a emcionalita, objevuje se i utváření sebeuvědomování. Dítě se vyvíjí v kognitivní, emoční a sociální oblasti, rozvíjí se také z hlediska vůle a spirituality.

3.1 Tělesný vývoj a pohyb

Dítě udrží rovnováhu na jedné noze, učí se chodit po špičkách/patách, zdolává překážky při chůzi. K dítěti v batolecím věku neodmyslitelně patří rychlý pohyb a běh, po krátké době se však unaví. Začíná riskovat, překonává svůj strach, pouští se tedy i do nebezpečných aktivit. Učí se skákat snožmo, dělat kotrmelec, chytat míč. V oblasti jemné motoriky cvičí aktivity jako navlékání větších korálů, prostrkování např. provázku skrz díru, což se projeví i při oblékání (knoflíky, zip...), dokáže poskládat „věž“ vysokou až 8 kostek (Lazzari, 2012).

3.2 Oblast kognitivního vývoje

Batole ve věku 2 – 3 let dokáže rozeznat základní barvy, třídít věci podle tvaru, materiálu nebo velikosti. Učí se také řadit věci dle velikosti. Osobní obsluha je na vyšší úrovni – bez problému samo jí, zvládá s dohledem základní hygienu. Rádo pomáhá a svou práci hodnotí potleskem. Učí se užívat slova „děkuji, prosím a promiň“ (Lazzari, 2012). Dvouleté dítě je na vrcholu tzv. senzomotorického myšlení a dostává se do, dle Piageta zvaného, předoperačního (též předpojmového nebo symbolického) stádia, kdy se u dítěte rozvíjí symbolické myšlení a imitace (Piaget a Inhelderová, 2010). Proto je vhodné, abychom s dětmi v tomto období pracovali pomocí gest a symbolů, těmito pravidly se řídí také pedagogika Franze Ketta. Další vhodnou metodou práce s dvouletými dětmi je učení skrze smysl. K teorii poznání světa skrze smysly se přiklání i Marie Montessoriová, která věřila, že dítě takto vnímá svět již od svého narození. Nejvíce vhodné období pro práci všemi smysly je dle ní věk od 2 do 6 let (Montessori, 2018).

Oblast řečových dovedností je jedna z nejindividuálnějších oblastí. Dítě se učí skládat rozvíte věty, ohýbat slovní druhy. Pokud žije ve dvojjazyčné domácnosti, je schopné vyjadřovat se v rámci obou jazyků. U většiny se objevují chyby v řeči jako například šišlání, patlavost, přehazování hlásek ve slově nebo slovosledu ve větě. Dítě by mělo zvládnout představit své celé jméno, případně i město, ve kterém žije (Grygárková, 2008).

3.3 Oblast emočního vývoje

Dítě prožívá všechny emoce – strach, smutek, hněv, radost atd. Ve výchově je žádoucí učit děti vyjadřovat emoce, rozumět jim, pracovat s nimi. Na význam emocí se dnes poukazuje mnohem důrazněji než před pár desítkami let. Současné výzkumy v oblasti neurovědy potvrzují význam emocí pro rozvoj mozku již před narozením dítěte, ale také v průběhu jeho života. Negativní vjemy jako stres a úzkost u batolete ovlivní jeho duševní zdraví na celý život, stejně tak je tomu u pozitivních vjemů, které naopak ovlivní jeho život v pozitivním smyslu. Základem zdravého vývoje dítěte v předškolním věku, zvláště pak do třetího roku života, je vztahová vazba (tzv. attachment). Klíčovou osobou pro emoční vývoj dítěte je pečující osoba, nejčastěji matka. Bezpečné citové pouto k ní zabezpečí dítěti zdravý duševní vývoj (Jindra, 2018). Dalším významným prostředkem pro zdravý emoční vývoj dítěte je hra. Dle Říčana (2004) hra slouží batoleti k citovému vyrovnání s těžkostmi a konflikty, s kterými se setkává a cítí se při nich bezmocně.

3.4 Oblast sociálního vývoje

Dítě do 3 let je doposud závislé na matce, ta musí být v jeho zorném poli. I krátké odloučení od matky vyvolá v dítěti prudké emoční reakce. Zároveň je však potřeba dítě tomuto odloučení učit a dát mu dostatek prostoru pro osamocení. Batole si nejčastěji hraje samo, postupně se ale začíná adaptovat na prostředí ve skupině dětí, od starších se učí napodobováním. Období dvou až tří let je období vzdoru, dítě se často vzteká a na spoustu podnětů reaguje slovy ne, nechci a nebudu. Dle Říčana (2004) je období vzdoru přirozenou součástí života jedince, která má vliv na formování osobnosti a vývoj individuality. Okolo třetího roku života je batole na počátku disciplíny. Osvojuje si základní pravidla, bere je vážně a někdy bedlivě dohlíží na jejich dodržení, například poučuje dospělé osoby ve svém okolí (Grygárková, 2008; Lazzari, 2012). Učí se na základě napodobování, proto jsou pro něj důležité vzory a vztahy s nejbližšími osobami. Pro dítě je také přirozené přebírat od blízké osoby (rodiče, sourozenci) již ucelený vzorec chování, v tomto případě jde o identifikaci. Dítě v rámci identifikace přebírá jak pozitivní, tak negativní chování. Proto je žádoucí, aby rodiče dbali na vzorové chování, protože jsou příkladem pro své děti (Ptáček a Kuželová, 2013).

3.5 Spirituální oblast a dítě

Významem spirituality v životě jedince se v dnešní době věnuje čím dál více pozornosti, jelikož lze předpokládat, že má nemalý vliv nejen na prožívání, ale i kvalitu života jedince.

Zatímco v minulosti byla spiritualita v úzkém spojení s náboženským životem a byla předmětem zkoumání teologických a filozofických disciplín, od poloviny 20. století se tento koncept rozšířil. Spiritualita je chápána jako speciální vlastnost vytvářená pod vlivem různých činitelů a vlastní každému člověku, otevřenému tajemství a existenci života (De Fiores, 1999). V kontextu spirituality uvádí Grün a Rogge (2013) i vděčnost, lásku k nedokonalosti, vlídnost k chybám, schopnost člověka žasnout a řídit se i humorem. Ten považují za spirituální lék. Spiritualita neodmyslitelně patří k běžnému životu, a to především v oblasti existenciálního a vztahového rozvoje, dále pak pro utváření morálních hodnot jedince.

Existenční aspekty spirituality

Mnoho autorů poukazuje na pozitivní roli spirituality v rámci hledání smyslu života, ale i obdivování krás světa kolem nás. Spiritualita zahrnuje pozitivní postoj k životu na tomto světě a obdiv k němu, poznávání krás přírody. Právě příroda je v batolecím věku nejvhodnější metodou poznání nových znalostí a dovedností, a to pomocí všech smyslů. Křivohlavý (2006) ve své knize představuje pozitivní vztah mezi spiritualitou a kvalitou života jedince. Spiritualita je žádoucí také při zvládání životních obtíží, stresu a zátěže.

Vztahové aspekty spirituality

Spiritualita je nedílnou součástí mezilidských vztahů. V batolecím věku si dítě hraje paralelně vůči dětem okolo něj, ale i tak v tomto období vznikají první vztahy založené na emocích. „Dlouhá cesta vede od narození dítěte k vrcholům lidské existence v citově bohatých, harmonických a smysluplných vztazích ... Na samém vrcholu zde můžeme vidět – vědomý, tušený či popíraný, ale vždy nějak přítomný – vztah k Bohu“ (Říčan, 2016, s. 25).

Spiritualita jako základ mravní výchovy

Mezi spiritualitou a morálkou jednoznačně vždy existoval vztah. Pro příklad lze uvést Desatero, které rozlišuje správné chování od nesprávného. Pomocí spirituality můžeme u dětí rozvíjet hodnoty a učit je správné hierarchii, tzv. „žebříčku“ těchto hodnot. Pokud s dětmi (a lidmi celkově) pomocí spirituality správně a cíleně pracujeme, mění se otázka užitku (Co za to?) na vnitřní motiv každého z nás. Cílem jednání se stávají prožitky jako například slušnost, spravedlnost, hrdinství či láska (Říčan, 2006). Proto je žádoucí pracovat s dětmi na rozvoji a posloupnosti hodnot, protože právě hodnoty jsou odrazem jejich chování v budoucnosti. Pro dítě v batolecím věku je pevný řád stanovený rodiči potřebný. Dle Říčana (2004) okolo třetího roku života dítě přichází na to, že řád, který určuje pevná ruka rodiče je pro něj přínosný – pokud jej bude dodržovat, nic se nestane, ví, že mu nehrozí žádné nebezpečí.

4 Charakteristika projektu

4.1 Předmět projektu

Pedagogika Franze Ketta v činnosti mateřských center v České republice

4.2 Cíl projektu

Rozvinout povědomí pracovníků mateřských center o pedagogiku Franze Ketta a nabídnou pracovníkům a rodičům projekt s prvky pedagogiky Franze Ketta zaměřený na všestranný rozvoje dítěte.

4.3 Potřebnost projektu

Před tvorbou bakalářského projektu bylo potřeba zjistit, jaké povědomí o pedagogice Franze Ketta mají mateřská centra. Pro průzkum jsem vytvořila sedmi položkový dotazník, který jsem rozeslala mateřským a rodinným centrům ve Zlínském kraji elektronickou formou (E-mail, Facebook). Z 29 rozeslaných dotazníků byla návratnost 11 dotazníků, což je 37,9 %. Z dotazníkového šetření (Příloha č. 20) vyplývá, že většina mateřských i rodinných center ve Zlínském kraji nezná pedagogiku Franze Ketta ani metody, kterých tato pedagogika využívá. Z 11 odpovědí pedagogiku Franze Ketta znalo pouze jedno mateřské centrum, které spolupracuje s MŠ, jež také využívá některých prvků této pedagogiky. Pobočka tohoto mateřského centra sídlící v nedaleké vesnici věděla, že tato pedagogika existuje, avšak vyjmenovat některé z pilířů této pedagogiky již nedokázala.

Pedagogika Franze Ketta je pedagogika celistvá, vnímá tedy dítě celistvě (jeho tělo, duši i ducha) a rozvíjí jej ve všech těchto oblastech. Zároveň celistvě vnímá i okolní svět a učí děti poznávat svět ze všech úhlů, do hloubky. Tento rozměr je v oblasti pedagogiky málo známý a rozšířený, proto je žádoucí, aby se do praxe mateřských center dostávaly projekty, které užívají prvky celistvé pedagogiky.

4.3.1 Charakteristika současného stavu

Program mateřských center se liší podle otevírací doby centra. Ta je dána především velikostí města či obce, ve které se centrum nachází, dále pak personálním zajištěním a podporou města či kraje. Většina mateřských center nabízí kroužky pro děti s rodiči, a to v oblasti tvoření, pohybových aktivit, zpěvu, tanečních aktivit, některá i hudebních aktivit.

Některá centra nabízí program také pro matky, které se zaměřují na prevenci proti vyloučení ze společenského života a přípravu pro návrat matky na trh práce. Oblastí existenciálního a spirituálního rozvoje se ale v současné době zabývají pouze mateřská centra, jejichž zakladatelem je církevní společnost.

4.3.2 Charakteristika plánovaného stavu

Fungování a program mateřských center v České republice je rozmanitý, avšak téměř žádná centra se nezaměřují na existenciální a spirituální rozvoje dětí ve věku 2 - 3 let, který podporuje rozvoj dítěte v oblasti pozitivního vnímání světa a života, vztahového rozvoje, základů mravní výchovy i podpory kvality jeho života. V dnešní době rychlých technických pokroků jsou dětem téměř všechny informace předloženy, ukázány, avšak chybí prostor pro rozvoj jejich fantazie, představivosti, učení se symbolice. A právě pedagogika Franze Ketta se vrací k jednoduchosti a přírodě, díky které si děti informace osvojují samy, s dopomocí pedagoga. Návrat k přírodě a jejímu šetrnému zacházení můžeme považovat za základ enviromentální výchovy.

4.4 Podrobný popis projektu

Návrh projektu je uplatnitelný pro každé mateřské centrum v České republice, které si zajistí pomůcky typické pro pedagogiku Franze Ketta (zejména barevné šátky a dekorační pomůcky z přírodních materiálů).

Setkání se uskuteční vždy jednou za týden od začátku září do konce ledna s výjimkou státních svátků a prázdnin. Účastníci budou na setkání docházet pravidelně po uhrazení částky na jedno pololetí, členové setkání se tedy nebudou měnit. Projekt je vhodný pro skupinu maximálně 12 dětí ve věku dvou až tří let. Matky budou zapojeny do pohybových a výtvarných aktivit, v ostatních oblastech se matky účastní/neúčastní individuálně dle potřeb dítěte.

Z personálního hlediska je potřeba zajistit lektora vyškoleného v oblasti výchovy a vzdělávání dětí této věkové skupiny, (např. alespoň maturitní vzdělání v oblasti pedagogického pracovníka nebo kurz Chůva pro děti do zahájení školní docházky), nejlépe takového, který prošel alespoň základním kurzem Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta, případně se touto problematikou zabývá samostudiem. Při počtu nad 6 dětí je zapotřebí dvou lektorů nebo jednoho lektora a alespoň jednoho dobrovolníka (např. matky docházející do mateřského centra).

4.5 Plán projektu

ZÁŘÍ

1. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna

Děti s maminkami přicházejí do mateřského centra, pro úschovu věcí a oblečení je dostupná šatna. Do 9:00 je pro děti otevřená herna s různými hračkami, ze kterých si děti vybírají dle své fantazie. Cílem této volné půlhodiny je, aby se dítě aklimatizovalo na prostředí i nové lidi a učilo se vzájemné hře (osvojuje si pravidla jako např. dělení se o hračky). Volně otevřená herna je užitečná také pro matky, které dojíždí městskou hromadnou dopravou, tudíž by musely na setkání čekat např. na chodbě.

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání

Pět minut před zahájením setkání jsou rodiče s dětmi upozorněni, každý si po sobě uklidí hračky, které v herně využíval a přesouvá se do kruhu vytvořeného z podsedáků. Lektor se s každým dítětem přivítá, společně se poté naučí píseň na přivítání:

„Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi (lektor zamává a vyzve děti, aby po něm opakovali). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi tu (zatleskáme). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi (máváme, usmíváme se na sebe). Ahoj, ahoj, je dobře, že tě mám (lektor vyzve děti, aby pohladily některého svého kamaráda).“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 55)

Po přivítání následuje ***blok zpěvu písniček/ recitace říkanek*** (jedná se lidové písně a říkanky, které většina dětí zná, ale pokud je děti neznají, společně s lektorem se je učí). Lektor může dle písně i zapojit zvuky, pohyb a vyzvat děti, aby po něm opakovali.

Cíl bloku

Rozvoj hlasových dovedností a zpěvu

Rozvoj slovní zásoby, komunikačních schopností

Nácvik artikulace

Pomůcky bloku: je možné využít hudebních nástrojů

Paci, paci, pacičky (říkanka)

„Paci, paci, pacičky, táta koupil botičky. A maminka pásek, za myši ocásek.“

(Balcarová, 2018, s. 131)

Tluče bubeníček (píseň)

„Tluče bubeníček, tluče na buben. A svolává hochy: Hoši, pojd'te ven! Zahrajem si na vojáky, máme flinty a bodáky. Hola, hola, hej! Nikdo nemeškej.“

(Balcarová, 2019, s. 111)

Pásla ovečky (píseň)

„Pásla ovečky v zeleném háječku, pásla ovečky v černém lese. Já na ni dupy, dupy, dup. Ona zas cupy, cupy, cup. Houfem ovečky, seberte se všechny, houfem ovečky, seberte se.“

(Balcarová, 2019, s. 75)

Následuje aktivita:

Kolem nás je mnoho zajímavých věcí

Cíl:

Učení se jmen všech dětí

Adaptace na prostředí

„Odbourání ledů“

Pomůcky: šátky různých barev

Postup:

Posadíme se do kruhu, doprostřed dáme šátky různých barev. Jednotlivé barvy s dětmi pojmenujeme, učíme se je. Můžeme hrát hru, kdy děti zavřou oči, a my některou barvu odděláme. *Která barva chybí?* Můžeme také přiřazovat jednotlivé barvy k našemu oblečení či věcem v místnosti. Dále každému dítěti dáme barvu dle jejich výběru („*Jak se jmenuje tato holčička? Anička. Aničko, kterou barvu bys chtěla? Modrou. Prosím, tady máš modrou. Děkuji.*“) Děti samy nebo s pomocí rodičů napodobují, co se dá s šátkem dělat – skládáme ho, zkusíme ho dát na hlavu, pohladíme ho, obkreslujeme prstem jeho tvar apod. Nakonec z něj poskládáme dům (horní cípy přeložíme do střechy). Jdeme po kruhu a každý nám řekne něco o sobě – kde bydlí, jaký je jeho dům, kdo v něm bydlí aj. Nakonec ze svých domů vytvoříme jeden velký, který představuje budovu, ve které se společně budeme potkávat. Do své části si každý najde nějakou věc z místnosti, obdivujeme náš společný výtvar a utvrzujeme děti v tom, že jsme všichni kamarádi a je dobře, že jsme spolu. Nakonec si zazpíváme: „*Ahoj ahoj, je dobře, že jsi s námi (děti na sebe mávají). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi tu (tleskáme). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi (máváme). Ahoj, ahoj, je dobře, že tě mám (pohladíme kamarády případně rodiče).*“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 24 a s. 55)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

10:15 – 10:30 hod. následuje **výtvarná aktivita**:

Náš hrad

Cíl aktivity:

Možnost sebevyjádření

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Pomůcky: Kartonový papír, tvrdé papíry, fotky (každý přinese svou), barvy, voda, štětce, houbičky, razítka, oboustranná lepicí páska, lepidlo

Postup:

Předem si připravíme hrad z kartonového papíru takové velikosti, aby se na něj dalo nalepit tolik výkresů velikosti A5, kolik dětí bude do MC chodit. Na první setkání každý přinese svou fotku (fotku dítěte, případně i s rodičem). Každý dostane dva výkresy tvrdého papíru velikosti A5. Jeden rodič vystřihne tak, aby vznikl rám okna, společně s dítětem jej vybarví, dle vlastní fantazie, prsty nebo houpičkou. Rám necháme uschnout, mezitím razítka vyzdobíme druhý papír a nalepíme na něj fotku. Nakonec dolepíme rám. Takto vytvořené „okna“ společně připevníme oboustrannou lepicí páskou na hrad z kartonového papíru (Příloha č. 1). Vytvořený hrad se bude využívat při začátku každého setkání, abychom se naučily svá jména.

(Pivoňková, 2020)

10:30 – 10:50 hod.

Následuje **oblast aktivit pro rozvoj pohybových dovedností**.

Cíl bloku:

Rozvoj pozornosti

Upevňování zdravého pohybu

Vytváření kladného vztahu k pohybu

Nácvik orientace v prostoru

Opičí dráha

Pomůcky: dle určené trasy (kužely, trampolína, karty se zvířaty, karty s rukami a nohama, míče, šátky, obruče, molitanové a dřevěné kostky, matrace ...)

Postup:

Jednotlivec má za úkol projít předem připravenou trasu, přičemž překonává různé překážky (např. vyjít schůdky, obejít kužel, sjet skluzavku ...) nebo se pohybuje určitým způsobem (např. skákat jako žába, utíkat, vyskočit, plazit se jako had ...). Opičí dráhu každé

setkání obměňujeme, využíváme (vyrobené) karty pro pohyb (obraz žáby znamená skákat jako žába, obraz hada znamená plazit se aj.) a také karty rukou a nohou – ty se rozestaví a děti musí postupovat dle karet, tzn. karta levé ruky (přiložím levou ruku), dále dvě nohy vedle sebe (skočím snožmo). Využíváme také pomůcky jako míčky, obruče, šátky, kužely atd.

(Překážková dráha, 2010)

Kuličková

Pomůcky: padák, pěnový míček

Postup:

Chytíme se padáku po jeho obvodu a napneme ho. Položíme na něj pěnový míček, houpáním začne míček poskakovat. Postupně zvyšujeme a zase snižujeme intenzitu houpání. Přitom říkáme básničku: „Hop, hop kuličko, povyskoč si maličko. Vyskoč výš a výš, k slunci poletíš. Pozdrav slunce, vrať se zpět. Budem spolu dovádět.“

(Kišová, 2010, s. 43)

Dešťová

Pomůcky: míč

Postup (lektor cvičen předvádí, vyzve děti s rodiči, aby po něm opakovaly):

„Sluníčko svítilo (zvedneme míč nad hlavu),
přihnal se mrak (nakláníme se s míčem do stran),
za chvíli pršelo: (dřepneme si a míč položíme na zem)
kapy, kapy, kap (třukáme prsty na míč).
Kapičky padaly
a rámus dělaly (třukání zesiluje).
Bum, bum, plesky třesk,
s deštěm přišel taky blesk (plácáme do míče dlaněmi).
Za bleskem rána (tleskneme),
lekla se vrána (naznačujeme křídla)
Mávla křídly, uletěla,
létala do rána.“ (napodobujeme let vrány a běháme po místnosti)

(Kišová, 2010, s. 23)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením:

Zůstaneme vsedě v kruhu a společně se naučíme básničku, kterou budeme říkat vždy na konci setkání: „Na shledanou, na shledanou, naše cesty se rozejdou. Příště se zase sejdu s tebou, příště se zase sejdu s tebou (lektor ukazuje na všechny děti, s kterými se zase příště potká, děti po něm můžou opakovat).“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 123)

2. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje ***zpěv písniček/ recitace říkanek*** (viz 1. setkání)

Paci, paci, pacičky (viz 1. setkání)

Tluče bubeníček (viz 1. setkání)

Pásla ovečky (viz 1. setkání)

Následuje aktivita:

Žbluňk

Cíl:

Pracovat s přírodninou všemi smysly

Poznat rozdíl mezi těžkým a lehkým (kámen vs pírkó)

Intuitivně zažít, že i život je křehký

Pomůcky: Modrý šátek (voda), šátek jiné barvy, kameny a peříčka, skleněná mísa na vodu, voda

Postup:

Uděláme kruh. Uprostřed kruhu je položen modrý šátek a na něm skleněná mísa. Mluvíme s dětmi o vodě, proč je pro nás důležitá. Nyní chceme vodu více poznat. Nalejeme ji pomalu do nádoby (dětí poslouchají zvuk vody, napodobují ho). Jaká tato voda je? (Necháme mluvit děti, případně navádíme na barvu, vůni, teplotu...). Každé dítě dostane do ruky kámen, postupně je hází do mísy s vodou a pozorují, jak klesá. Posloucháme „žbluňnutí“. Pak přichází něco jiného. V šátku jsou schovaná pírká, děti je společně rozbalí (objevování), poté si je prohlédnou

a znovu je popisují (obdivování) – Jaké je? Lehké, bílé, létá... můžeme do něj zkusit fouknout. Položíme pířka na vodu a zjistíme, že plave. Pířka a kameny dětem přibližují rozdíl mezi těžkým a lehkým. Aktivitu zakončíme písní: „*Kámen spadl do vody, pomalu klesá ke dnu. Ted' čeká až ho vylovím a až ho ze dna zvednu. Pířko spadlo do vody, koukni, jak ho nadnáší. Ted' foukni do něj, podívej, do dáli ho unáší.*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 128)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Dešťové tvoření

Cíl aktivity:

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Rozvoj hmatu

Pomůcky: Papíry A4 s předkresleným mrakem, vata, lepidlo, modré barvy (tempery, vodové), bramborová tiskátka – kapky vody, bublinková folie, případně jiné výtvarné potřeby na dekoraci (voskovky, pastelky, suché křídly, aj.)

Postup:

Každý dostane papír, na kterém bude předtištěný velký mrak. Ten děti vylepí malými kousky natrhané vaty pomocí tekutého lepidla. Z takového mraku začne pršet – takže tvoříme pod mrakem kapky deště a to:

- otisky prstů namočených v barvě
- pomocí razítek (kupovaných, bramborových, vyrobených z kuchyňské hubky ...)
- dolepením kousků vaty, krepového papíru apod.
- otisky pomocí bublinkové folie

V případě zbylého času dotváříme slunce, duhu aj (Příloha č. 2).

(Williams, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 1. setkání)

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Kuličková (viz 1. setkání)

Dešťová (viz 1. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

3. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje ***zpěv písniček/ recitace říkanek*** (viz 1. setkání)

Paci, paci, pacičky (viz 1. setkání)

Tluče bubeníček (viz 1. setkání)

Pásla ovečky (viz 1. setkání)

Následuje aktivita:

Peču, peču chléb (Poděkování za úrodu)

Cíl:

Obohacení slovní zásoby – barvy, ovoce a zelenina

Učení a procvičení barev, tvarů

Zapojení všech smyslů

Zažití „bohatosti“, jež je u dítěte přirozenou potřebou

Pomůcky: Klasy, chléb v bílém šátku, různé druhy ovoce a zeleniny v ošatce

Postup:

Aktivita je vhodná ke stolu. Doprostřed dětí dáme chléb zabalený v šátku a kolem něj poházíme klasy. Děti chléb společně odkrývají, objevují. Vnímáme, jak chléb vypadá, voní. Poté zkoumáme klasy. I když nevypadají jako žádní siláci, ukrývají v sobě zázrak. Zrnka jsou tak tvrdá, že při zmáčknutí vytlačí do prstu důlek. Ze zrnka se peče tento voňavý a dobrý chléb, který můžeme ochutnat. Rozdělíme se. Zde děti intuitivně zjistí, že i v malém zrníčku je skryta velká síla. Stejně jako u lidí. Navazujeme na košík s ovocem a zeleninou, kde můžeme obohacovat slovní zásobu dítěte (pojmenování jednotlivých druhů), rozeznávat a procvičovat

barvy a tvary. V závěru s dětmi děkujeme, že toho tolik máme a aktivitu zakončíme písní: „*Peču, peču chléb, peču dobrý chléb. Až bude upečený z pece ho vyndám. A za to, že ten chleba mám, Bohu zatleskám. A za to, že jíst co mám, Bohu zatleskám (tleskáme).*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 20)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přinášejí z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

3D Obraz – pták

Cíl aktivity:

Rozvoj jemné motoriky

Rozvoj fantazie, kreativity

Rozvoj koordinace oko-ruka

Pomůcky:

Papír A4, „forma“ z kartonového papíru (např. pták), různé druhy semínek (nejlépe tvrdá kukuřice, jinak slunečnicová semena, dýňová semena apod.) případně drobné kamínky, lepidlo, vodové barvy

Postup:

Předem si připravíme čtverec kartonu, do kterého vyřežeme jednoduchý obraz ptáka (pro každé dítě). Ten děti s rodiči přilepí na klasický tvrdý papír, tím vznikne ve vyřezané části (ptáka) místo. Do něj děti postupně dolepují různá semínka, případně kamínky. Pokud nejsou semínka různě barevná, můžeme ve zbývajícím čase použít vodové barvy na obarvení semínek nebo čas využijeme na zdobení kartonové části obrazu (Příloha č. 3).

(Seeds Pictures, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami:**

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Kuličková (viz 1. setkání)

Dešťová (viz 1. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

4. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 – 9:50 hod.

Rituální zahájení setkání

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u námi vytvořeného hradu (k fotografiím děti přiřazují jména)

Poté lektor dětem vysvětlí, že dnešní setkání bude jiné, než na co jsme zvyklí, protože část bude probíhat venku na zahradě. V kruhu si děti s lektorem zazpívají dvě písničky dle výběru dětí, poté se společně s rodiči jdou převléct a společně odcházíme na zahradu.

9:50 – 10:15 hod.

Stromy jsou jako my – aktivita venku

Při pobytu venku je pro děti připraveno nakrájené ovoce (dnes se svačina přesouvá na 10:15)

Cíl:

Objevování kouzel přírody všemi smysly

Učení se tolerance (stromy stejně jako lidé žijí vedle sebe a respektují se)

Pomůcky: podsedačky/obruče

Postup:

Chytíme se za ruce a procházíme mezi stromy. Najdeme si vhodné místo, kde vytvoříme kruh (každý má svůj podsedák). *Děti kde to jsme? A co okolo sebe můžeme vidět?* Bavíme se o přírodě – zaměříme se na stromy. Ty si venku můžeme prohlédnout. Zkoumáme kmen, větve, listy, plody – vše si také osaháme. Posloucháme zvuky ptáků a zvířat, můžeme očichat např. jehličí (dbáme, aby dítě nic nejedlo!). Stromy rostou spolu v parcích, alejích a lesích jako vedle sebe žijí lidé. Zahrajeme si na stromy (lektor předcvičuje, děti opakuji):

„Na velký strom si s námi hrej, má svoje místo, podívej! (každý si najde svoje místo – např. podsedák/obruč)

Na velký strom si s námi hrej, má široký kmen, podívej! (každý se narovná, prohlížíme se)

Na velký strom si s námi hrej, má silné větve, podívej! (rozpažíme ruce)

Na velký strom si s námi hrej, má mnoho listů, podívej! (prsty napodobujeme listy ve větru)

Na velký strom si s námi hrej, má pro nás plody, podívej! (sevřeme prsty v pěst, „plody“ padají na zem).“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 43 - 46)

Po této aktivitě se všichni společně přesouvají zpět dovnitř, posvačí a následuje **výtvarné tvoření**:

10:30 – 10:45 hod.

Velký strom

Cíl aktivity:

Možnost sebevyjádření

Rozvoj hmatu

Pomůcky: výkres nebo karton o velikosti A1, barvy, voda, razítka, houbičky, případně bramborová tiskátka ve tvaru plodů stromu (např. žaludy)

Postup:

Na výkres nebo kartonový papír velikosti A1 předem předkreslíme obrys stromu bez listů. Na tomto výtvaru pracují všichni dohromady. Nejprve každé dítě dostane malou houbičku, společně hnědou barvou vybarví obrys stromu. Tenké části (například větve) vybarvujeme pomocí prstů. Listy stromu vytvoříme otisky celé ruky. Každé dítě si vybere některou barvu a několikrát otiskne svou ruku na větve stromu. Snažíme se využít všechny barvy, pokud děti budou barvy střídát, dbáme na umytí rukou, aby se barvy nesmíchaly. Pokud je koruna plná barevného listí, ve zbývajícím čase můžeme dotvořit trávu, potok nebo jezírko, případně plody stromu pomocí bramborových razítek (Příloha č. 4).

(Tvoření s dětmi – otisky rukou, 2010)

10:45– 11:00 hod.

Ve zbývajících 15 minutách zpíváme písně dle výběru dětí, můžeme využít i padák. Poté pustíme relaxační hudbu, děti pohodlně sedí nebo leží, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituální zakončení (viz 1. setkání)

5. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Cíl bloku:

Rozvoj hlasových dovedností a zpěvu

Rozvoj slovní zásoby, komunikačních schopností

Nácvik artikulace

Pomůcky bloku: je možné využít hudebních nástrojů

Had leze z díry (říkanka)

„Had leze z díry, vystrkuje kníry. Bába se ho lekla, na kolena klekla. Nic se, bábo, nelekej, na kolena neklekej.“

(Balcarová, 2018, s. 22)

Kočka leze dírou (píseň)

„Kočka leze dírou, pes oknem, pes oknem. Nebude-li pršet, nezmoknem. Nebude-li pršet, nezmoknem. A když bude pršet zmokneme, zmokneme. Na sluníčku zase uschneme.“

(Balcarová, 2019, s. 5)

Prší, prší (píseň)

„Prší, prší, jen se leje. Kam koníčky pojedeme? Pojedeme na luka, až kukačka zakuká. Kukačka už zakukala, má panenka zaplakala. Kukačko už nekukej, má panenka neplakej.“

(Balcarová, 2019, s. 47)

Následuje aktivita:

Co spadne do země, vyroste

Cíl:

Přiblížení koloběhu života

Dotknutí se tématu života a smrti

Pomůcky: Přírodniny z jednoho stromu (větvičky, kořinky, kůra, plody ...) v koši zabaleném do hnědého šátku; mnoho listů v druhém hnědém šátku, bílý šátek

Postup:

Doprostřed kruhu postavíme košík s přírodninami. Děti postupně zkouší vybrat si (bez dívání) jednu věc a hmatem rozpoznat, co by to mohlo být. Postupně všechny přírodniny odkryjeme. Zopakujeme si, co která přírodnina je a k čemu ji strom má, vzpomínáme na minulé setkání v přírodě. Hnědý šátek rozprostřeme doprostřed kruhu a opakujeme básničku Na velký strom si s námi hrej. Dnes netančíme, ale společně na bílém šátku tvoříme obraz stromu. Tedy:

„Na velký strom si s námi hrej, má široký kmen, podívej (z kůry vytvoříme na bílém šátku kmen)“

„Na velký strom si s námi hrej, má mnoho větví, podívej (z větviček vytvoříme našemu obrazu stromu větve)“ atd.

Po vytvoření obrazu si povídáme o stromech. Povídáme krátký příběh o životě stromu – vyrostl ze semínka, stal se domovem mnoha zvířat, na podzim opadal, na jaro zase opukl. Starý a zchátralý strom už ale dosloužil, je potřeba, aby uvolnil místo dalším mladým stromům. Lehce se dotkneme tématu života a smrti.

(Havel a Muroňová, 2008, s. 51 - 53)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Podzimní strom

Cíl aktivity:

Rozvoj představivosti

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Pomůcky: Papír (nejlépe velikosti A3), razítka (bramborová či koupená), listy, barvy, štětce, voda, pastelky

Postup:

Každý dostane bílý papír, nejlépe velikosti A3. Na ten rodič nakreslí kmen stromu. Dítě poté dotváří barevné listy stromu – nabarví list z hrubší strany, otiskne jej na větvě stromu (rodič pomáhá dítěti s dostatečným přilnutím listu k papíru). Takto vytvoříme listy na všech větvích stromu, padající listí i spadlé listí pod stromem. Dotvořit výtvar můžeme pomocí razítek (koupěných nebo vyrobených z brambor), na kterých budou plody stromu, případně zvířata – např. veverka, ježek, hmyz, ptáci apod (Příloha č. 5).

(Otisky listů, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 1. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Poletuje padák

Pomůcky: padák

Postup:

Společně s rodiči napneme padák, děti se posadí pod něj. Máváním padáku vytváříme vítr, střídáme intenzitu větru. Přitom říkáme básničku: „Vítr fouká, vítr duje. Padák vzduchem poletuje. Podívejte, děti, padák dolů letí!“ Na konci básně padák pouštíme těsně nad hlavy dětí.

(Kišová, 2010, s. 45).

Brouček v trávě

Pomůcky: padák

Postup:

Lektor s rodiči drží padák asi ve výšce pasu, děti sedí pod padákem. Říkáme básničku: „Schovává se brouček mámě ve vysoké lesní trávě. Vylez, broučku! Vidím tě (nakukujeme pod padák)! Utečeš-li, chytím tě (rodič se snaží chytit své dítě)“ (Kišová, 2010, s. 54)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

ŘÍJEN

6. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje ***zpěv písniček/ recitace říkanek*** (viz 1. setkání)

Had leze z díry (viz 5. setkání)

Kočka leze dírou (viz 5. setkání)

Prší, prší (viz 5. setkání)

Následuje aktivita:

Dýňová rodinka

Cíl:

Posílení pozitivního vztahu k životu a přírodě

Poznání nového pomocí všech smyslů

Pomůcky: Dýně různých velikostí (dvě velké – máma a táta, dále libovolný počet malých – děti) zabalené v oranžových šátkách, košík/ošatka, šátek, plstěné provázky, svíce

Postup:

Dýně zabalíme do oranžových šátků a vložíme do košíku nebo ošatky. Celý košík ještě zabalíme do jiného šátku a položíme doprostřed kruhu. Děti společně odkrývají, co pod šátkem je, objevují. Zjistíme, že dvě dýně jsou oproti ostatním větší. Všechny, ještě zabalené, vytáhneme z košíku a hádáme, co to může být. Po odkrytí dýně srovnáváme – jak jsou těžké, velké. *Kdo by mohl být tato velká dýně?* Pokud děti sami nepřijdou k tématu rodina, pomůžeme jim. *Která dýně by byla maminka? A která táta?* Pokud máme více malých dýní, srovnáváme je do řady podle velikosti. Zapálená svíčka symbolizuje teplo domova, ale také Boha jako dárce života. Plstěnými provázky poté děti dýně spojují, tím ukazujeme, že k sobě celá rodinka patří a přejeme jim vše dobré. Nakonec se všichni chytíme za ruce (i my k sobě patříme) a zpíváme písničku: „*To je táta, velká dýně. A to je máma, malá dýně. A to je jejich děťátko, malinkaté dýňátko.*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 28)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Dýňová rodina

Cíl aktivity:

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Rozvoj jemné motoriky

Pomůcky: Papír, razítka z houbiček na mytí nádobí, barvy, štětce, voda, pastelky, bublinková folie + nástavec (např. prázdná lahev od bublifuku), gumička, případně nůžky a barevné papíry

Postup:

Předem si připravíme razítka z houbiček na nádobí (razítka budou ovály, 2 - 3 vedle sebe vytvoří dýni – vyrobíme více velikostí). Každý dostane papír a různé velikosti razítka. Ukážeme rodičům předlohu, aby věděli, jak dýni z razítek vytvořit. Spolu s dětmi houbičková razítka natírají oranžovou barvou a otiskují, rodiče dokreslí oči, pusu, aj. Až budou dýně hotové, dotváříme pozadí výkresu pomocí otiskování bublinkové folie. Tu dáme na jakýkoliv nástavec,

například prázdnou lahev od bublifuku a uvážeme provázkem či gumičkou. Modrou barvou tvoříme nebe a mraky, hnědou nebo žlutou pole. Ve zbývajícím čase můžeme do pozadí cokoliv dokreslit nebo dolepit (Příloha č. 6).

(Tissue paper pumpkin craft, 2020)

Následuje **oblast aktivit zaměřená na pohyb**.

Cíl bloku:

Rozvoj pozornosti

Upevňování zdravého pohybu

Vytváření kladného vztahu k pohybu

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Poletuje padák (viz 5. setkání)

Brouček v trávě (viz 5. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

7. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje **zpěv písniček/ recitace říkanek** (viz 1. setkání)

Had leze z díry (viz 5. setkání)

Kočka leze dírou (viz 5. setkání)

Prší, prší (viz 5. setkání)

Následuje aktivita:

Copak to šustí v hromadě listí?

Cíl:

Zažití protikladu – listy v pohybu a klidu; těžké jablko a lehký listopad

Rozvoj pohybových dovedností (napodobování)

Učení se šetrnému zacházení se zvířaty, přírodou

Pomůcky: Košík, hnědý šátek, barevné listí, jablka se stopkou, dřevěná hračka – ježek

Postup:

Do barevného listí v košíku ukryjeme různě veliká jablka se stopkami a ježka. Košík přikryjeme hnědým šátkem a položíme doprostřed kruhu. Děti košík pomalu odkrývají, objevují, co v něm je. Jsou tam jablka a listy. Zkusíme, jak listí v košíku šramotí. Můžeme do listí i fouknout. Opatrně ho chytíme za stopku, stoupneme si a list pustíme. Sledujeme, jak list padá – pomalu, jako by tančil. Můžeme si také zkusit zatančit, stejně jako list, který padá ze stromu. V košíku jsou také jablka. *Je jablko těžší nebo lehčí než list?* Děti zkusí jablka držet za stopku jako list. Nakonec v košíku najdeme ježka (můžeme s ježkem hrát divadlo). Ježek v listí odpočívá, je to jeho domov, místo, kde se cítí bezpečně. Má také bodliny, které ho chrání, přichází zima a on chce v listí spát. Proto ho listím zase opatrně zakryjeme, na košík vrátíme šátek a zazpíváme ježkovi na dobrou noc: „*Kdo se v listí ukrývá? Kdo to zjistí? Kde je? To je ježek. To je ježek. Pod listím se hřeje.*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 36)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přinášejí z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Ježek

Cíl aktivity:

Rozvoj hmatu

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Pomůcky: Bílý papír, šedá šablona ježka (papírová), nůžky, lepidlo, pastelky, barvy, voda, štětec, větší mísa s vodou

Postup:

Každý dostane bílý papír a předkreslenou šablону ježka. Šablónu rodič vystříhne, spolu s dítětem ji vymalují, dokreslí ježkovi oči, ústa, nos, případně nohy aj. Hotovou šablónu nalepíme na bílý papír. Bodliny ježka budou tvořit otisky rukou dítěte. Barvy, které bude mít

dítě na rukou, jsou snadno omyvatelné. Otiskujeme vždy jednu barvu na různé části těla ježka, poté ruce omyjeme v míse s vodou a barvu měníme. Postupně je dobré mezi přechodem barev chvíli počkat, aby první barva zaschla a nesmíchala se s novou (např. pečlivě omýváme ruce – nácvik sebeobsluhy nebo dítěte lechtáme na dlani štětcem) (Příloha č. 7).

(Boone, 2020)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Zajíček a ježek

Pomůcky: padák, malé míčky

Postup:

Lektor chodí s padákem jako s pytlím, uvnitř má míčky, které se kutálí ven. Spadlé míčky děti sbírají do připraveného košíku. Přitom říkáme říkanku: „Běží, běží zajíček, nese pytel jablíček. V pytli je však díra, ježek mu je sbírá.“

(Kišová, 2010, s. 57)

Cvičíme s kruhem

Pomůcky: obruč

Postup (lektor předcvičuje, děti a rodiče opakují):

Do okénka kuk (obruč držíme před obličejem a nakukujeme),
do rybníčku hop (obruč položíme na zem a skočíme do ní),
zvednu ruce nahoru (zvedáme obruč)
a mám nad hlavou strop (držíme obruč nad hlavou).
Řidič má volant (držíme obruč jako volant),
plavec má kruh (navlékneme si obruč jako plavecký kruh)
a teď ty maminko! (dítě předá kruh matce, ta opakuje to samé)
Do okénka kuk,
do rybníčku hop.
Zvedni ruce nahoru
a máš nad hlavou strop.
Jsi řidič – máš volant,
jsi plavec – máš kruh,
a teď spolu do okénka uděláme kuk.

(Kišová, 2010, s. 27)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

8. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím dětí přiřazují jména)

Následuje ***zpěv písniček/ recitace říkanek*** (viz 1. setkání)

Cíl bloku:

Rozvoj hlasových dovedností a zpěvu

Rozvoj slovní zásoby, komunikačních schopností

Nácvik artikulace

Pomůcky bloku: je možné využít hudebních nástrojů

Polámal se mraveneček (říkanka)

„Polámal se mraveneček, ví to celá obora. O půlnoci zavolali mravenčího doktora. Doktor klepe na srdíčko, potom píše recept: třikrát denně prášek cukru, bude chlapík jako rys.“

(Balcarová, 2018, s. 162)

Měla babka čtyři jabka (píseň)

„Měla babka, čtyři jabka a dědoušek jen dvě. Dej mi, babko, jedno jabko budeme mít stejně.“

(Balcarová, 2019, s. 53)

Kolo, kolo, mlýnské (píseň)

„Kolo, kolo, mlýnské. Za čtyři rýnské. Kolo se nám polámalo, mnoho škody nadělalo, udělalo báb! Vezmeme si hoblík, pilku, zahrajem si ještě chvilku. Až to kolo spravíme, tak se zatočíme.“

(Opelková, 2008)

Následuje aktivita:

Podzimní listí (přepřacovaná verze aktivity Když sněhová vločka tančí)

Cíl:

Rozvoj empatie, tolerance

Prevence proti strachu z odlišností (xenofobie) a jejich nepřijetí (rasismus)

Pomůcky: Šátek (zelený, žlutý nebo oranžový), listí

Postup:

Do šátku zabalíme nasbírané barevné listí, šátek položíme doprostřed kruhu. Než začneme šátek společně rozbalovat, pošleme jej po kruhu, každé dítě si s ním jemně zatřeše a poslouchá zvuk. Hádá, co by se mohlo v šátku ukrývat. Až obejdeme kruh, společně šátek rozbalíme. Je v něm spousta barevného listí! Společně jej obdivujeme, opakujeme barvy, které na sobě listí má, můžeme jmenovat i stromy, z kterých listy jsou. Vzpomínáme také na aktivitu Stromy jsou jako my. Každé dítě dostane jeden list na ruku a řekne, jaký jeho lístek je (barevný, křehký, zelený, lehký ...). I když každý vypadá jinak, je to stále list. Stejně jako lidé vypadají různě, ale všichni jsou lidé. Děti si intuitivně prožijí, že odlišnost není nic špatného. Nakonec si o lístcích zazpíváme písničku: „*Padá lístek podzimní, podzimní, podzimní. Padá lístek podzimní, je tak krásný (barevný, křehký ...)*“. Písničku můžeme obměnit, používáme prostor, kam list padá – pobíháme po prostoru a položíme list podle písničky: „*Padá lístek podzimní, podzimní, podzimní. Padá lístek podzimní, na zem padá (na hlavu nám padá, na okýnko padá ...)*“.

(Havel a Muroňová, 2008, s. 106)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Podzimní listí

Cíl aktivity:

Rozvoj jemné motoriky

Rozvoj fantazie, představivosti

Pomůcky: Papír bílý a hnědý, nůžky, lepidlo, různě barevné listy stromů, razítka (bramborová nebo kupovaná), pastelky, barvy, štětce, voda

Postup:

Rodič na papír nakreslí kmen stromu nebo jej vystříhne z barevného papíru a spolu s dítětem nalepí. Děti si vyberou barevné listy, které se jim líbí a dolepují je na připravený kmen stromu. Abychom výtvaru dodaly více barev, můžeme některé listy nebo plody obtisknout

pomocí razítek nebo je děti vytváří otisky prstů. Otisky prstů nakonec dotvoříme i pozadí – např. nebe, déšť, pole, lesy, aj (Příloha č. 8).

(Fodor, 2020)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Zajíček a ježek (viz 7. setkání)

Cvičíme s kruhem (viz 7. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluate).

Setkání ukončíme rituálním zakončení (viz 1. setkání)

LISTOPAD

9. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Polámal se mraveneček (viz 8. setkání)

Měla babka čtyři jabka (viz 8. setkání)

Kolo, kolo, mlýnské (viz 8. setkání)

Následuje aktivita:

Hůl a klobouk, ty mi sluší

Cíl:

Učení se symboliky – pastýř jako ochrana, bezpečí, starostlivost

Učení se šetrnému zacházení se zvířaty, přírodou

Pomůcky: Sláma zabalená ve žlutém šátku, plyšová ovečka zabalená v bílém šátku, postava pastýře („panenka“, figurka, plyšová hračka), hnědý šátek

Postup:

Do bílého šátku zabalíme ovci, do žlutého slámu. Společně je zabalíme do hnědého šátku a položíme do kruhu. Děti společně objevují, co se v šátcích ukrývá. V bílém šátku děti objeví zaběhlou ovci se zvonečkem na krku, kterou uloží na slámu ze žlutého šátku, starají se o ni (můžeme hrát i divadlo). Ovečka podle zvonku přiláká někoho dalšího – pastýře! Pastýřovi se ovečka zaběhla, hledá ji celý den. Dá ovečce napít a najíst, pohladí ji, je rád, že jsou zase spolu. Pastýř v dětských očích představuje starostlivost, ochranu, mateřství. Děti se s pastýřem „sprátelí“, povídají si o ovečce, jak se schovávala. Zahrajeme si také na schovávanou (ovečku schováme pod šátek/ děti se choulí v klubíčku, někdo z nich ovečku tiskne k sobě). Můžeme hrát i jiné obměny na schovávanou. Nakonec si o pastýři zazpíváme písničku: „*Hůl a klobouk, ty mi sluší. Já jsem pastýř celou duší! Mám rád ovce – bé, bé, bé. Mám rád tebe i tebe!*“

(Havel a Muroňová, 2010 s. 44)

10:05 – 10:15 hod.

Svačtinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Ovečka

Cíl aktivity:

Rozvoj představivosti

Rozvoj jemné motoriky

Pomůcky: Papírový talíř kulatý, vata, lepidlo, barevné papíry, nůžky, provázek

Postup:

Každý dostane papírový talíř a vatu. Děti si z vaty odtrhují malé kousky a snaží se co možná nejvíce načechrat (příčemž procvičují jemnou motoriku). Takto připravené kousky lepíme na talíř, rodič z hnědého papíru vystřihne ovci hlavu, nohy a ocas, z bílého oči. Společně je nalepí na tělo ovce. Nakonec ve vrchní části výtvaru nůžkami uděláme díru a protáhneme provázek, abychom ovci mohli pověsit například na dveře (Příloha č. 9).

(Spicer, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Zajíček a ježek (viz 7. setkání)

Cvičíme s kruhem (viz 7. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

10. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písníček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Polámal se mraveneček (viz 8. setkání)

Měla babka čtyři jabka (viz 8. setkání)

Kolo, kolo, mlýnské (viz 8. setkání)

Následuje aktivita:

Copak to šramotí ve chlévě naproti?

Plyšová zvířata bývají zpravidla jedním z prvních hraček dítěte, navozují jim pocit bezpečí. Hra s tématem starání se o zvířata v dětech probouzí empatii a starostlivost. Pokud vhodně zvolíme zvířata, můžeme se při této aktivitě prvně dotknout vánoční tematiky (*taková zvířata žila i v betlémě, kde se narodil Ježíšek/ tak jako se ovce stará o svého narozeného beránka, starala se kdysi i panenka Marie o své miminko – Ježíška ...*)

Cíl:

Rozvoj empatie a starostlivosti

Rozvoj slovní zásoby – zvířata (První porozumění vánočním událostem)

Pomůcky: Hnědý šátek, sláma ve žlutém šátku, dřevěná nebo plyšová zvířátka (vzhledem k ročnímu období, nejlépe ty, které můžeme později najít v betlémě), polínka, malé šátky, kamínky aj.

Postup:

Do slámy schováme dřevěná/plyšová zvířátka, slámu zabalíme do žlutého šátku a ten položíme doprostřed kruhu. Děti si uzlíček ohmatají, poslouchají, jaký zvuk sláma dělá (děti se se slámou setkaly v předešlé aktivitě *Hůl a klobouk, ty mi sluší*, proto už mohou popsat, co v šátku je). Společně šátek rozbalí a objevují, co je ukryto ve slámě. Naleznou různá zvířátka – pojmenujeme je, můžeme napodobovat zvuky těchto zvířat, zeptat se dětí, kde zvířata můžeme vidět. Ovce u sebe má i malého beránka. Děti se musí o zvířata postarat, především jim z polínek, kamínků, skleněných čoček, šátků apod. vytvořit domeček. Můžeme hrát divadlo, kdy se zvířata spřátelí a chodí se navštěvovat. Nakonec si o zvířátkách ve slámě zazpíváme písničku: „*Copak to šramotí ve chlévě naproti? Copak to šramotí naproti tam? Hospodář pospíchá, copak to tam dýchá? Na slámě schoulený, právě narozený. Na slámě schoulený, beránek je. To je mi novina, tak radostná novina!*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 52)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Masky

Cíl aktivity:

Rozvoj fantazie, kreativity

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Pomůcky: papírové talíře, barevné krepové papíry, barevné tvrdé papíry, případně pastelky, nůžky, lepidlo, špejle

Postup:

Každý dostane papírový talíř, rodič z něj vystříhne vnější část tak, aby zůstal jen vnější kruh. Dítě si rozmyslí, jaké zvíře by chtělo být (prasátko, kravička, zajíček, ovečka, aj). Podle toho s rodičem vyplňuje kruh pomocí barevných krepových papírů (např. prasátka – použijeme růžový a z papíru vystříhneme uši jaké má prasátko/ kravička – použijeme černý a bílý papír a z papíru vystříhneme uši jako má kravička ...). Uši přilepujeme z tvrdých barevných papírů, nakonec ke kruhu můžeme přilepit špejli, za kterou bude dítě svou masku držet před obličejem (Příloha č. 10).

(Horne, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Palačinka

Pomůcky: padák

Postup (lektor říká říkanku, rodiče napodobují, co dělá):

„Usmažíme palačinku pro tátu i pro maminku, pro dědečka, pro babičku, pro strýce i pro tetičku (napneme padák a držíme ho po jeho obvodě). Palačinka se nám vlní, všude kolem krásně voní (napodobujeme vlnění palačinky, čicháme, jak palačinka voní). Na talíř ji položíme (položíme padák na zem), jahůdkami ozdobíme (děti posadíme na padák). Maminka si kousek vzala, náramně si pochutnala (maminka si hladí břicho). Nechala si sladkou tečku – malinkatou jahůdečku (rodič si najde svou jahůdku – dítě).“

(Kišová, 2010, s. 49)

Čápi

Pomůcky: nejsou

Postup:

Říkáme básničku a přitom cvičíme, děti po nás opakují:

„Čáp je velký pták, klape klapy klap (rukama napodobujeme klapání zobáku). Umí stát na jedné noze (stoupneme si na jednu nohu), umí létat po obloze (naznačíme mávání křídly). Hnízdo staví na komíně (vytahujeme se do výšky, vzpažíme ruce), rozhlíží se po krajině (rozhlížíme se). Rád si potichoučku vyčká (přiložíme prst na pusku, šeptáme) na žabičku u rybníčka.“

(Kišová, 2010, s. 108)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

11. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace* říkanek (viz 1. setkání)

Paci, paci, pacičky (viz 1. setkání)

Tluče bubeníček (viz 1. setkání)

Pásla ovečky (viz 1. setkání)

Následuje aktivita:

Zelený věneček ze zelených větvíček

Cíl:

Prohlubování vztahů ve skupině

Učen se symbolice – věnec jako kruhu přátel, rodiny

Pomůcky: Bílý kruhový šátek, větší větvi stromu (např. jedle je nejméně pichlavá), zelený šátek, provázek

Postup:

Bílý kruhový šátek chytíme za okraj, přičemž uděláme kruh. Chodíme dokola, voláme na sebe jmény, zdravíme se. Můžeme si zazpívat písničku (pokud sněží, např. Sněží, sněží, mráz kolem běží). Položíme šátek na zem a posadíme se. *Co vám děti šátek připomíná? Co by mohl představovat?* Je bílý jako sníh. Přichází zima a mnoho lidem se bude stýskat po sluníčku, květinách a zelených větvích. Proto si dům něčím zdobí. Doprostřed dáme větev zabalenou v zeleném šátku. Děti společně odhalují, co se v šátku ukrývá. Je to větev! Můžeme ji pohladit, čichnout si, jak voní. Větev rozlámeme na malé kousky, aby každý mohl jeden mít. Společně z nich vytvoříme kruh – věnec (můžeme si při tvarování pomoci provázkem). Ten představuje pospolitost, přátelství, rodinu. Jsme rádi, že jsme spolu. Chytíme se za ruce, chodíme kolem věnce a zpíváme: „*Já ruku dám ti svou, ty ruku dej mi. Nic nás nerozdělí, ty jsi tady se mnou*“ a „*Já jsem tu a ty jsi tady, jsme tu spolu dohromady. Ty, já a my všichni (zatočíme se, zatleskáme).*“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 77-79)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Věvec

Cíl aktivity:

Rozvoj jemné motoriky

Rozvoj kreativity

Pomůcky: Kulaté papírové talíře, barvy, krepové papíry různých barev, lepidlo, stuha, nůžky, provázek, případně pastelky a barvy

Postup:

Každý dostane papírový talíř, rodič jej vystříhne tak, aby zbyl jen kruh (vystříhne vnitřek talíře). Krepové papíry se nastříhají na čtverce cca 10x10 cm, každý si vezme několik od každé barvy. Děti tyto čtverce lehce pokrčí, přičemž z krepového papíru vytvoří barevné kuličky. Ty poté nalepí na kruh z papírového talíře. Věvec můžou dozdobit barvami pomocí prstů, rodič ze stuhly vytvoří mašli, která se na věvec dolepí. Nakonec se ve vrchní části výtvoru udělá dírka, kterou prostrčíme provázek na pověšení (Příloha č. 11).

(Welch, 2019)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Palačinka (viz 10. setkání)

Čápi (viz 10. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

12. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Paci, paci, pacičky (viz 1. setkání)

Tluče bubeníček (viz 1. setkání)

Pásla ovečky (viz 1. setkání)

Následuje aktivita:

Hvězdička uprostřed noci

Cíl:

Zažití kontrastu (protikladu) tma – světlo

Seznámení se s příběhem narození Ježíše

Pomůcky: Tmavě modrý šátek, žluté čtvercové šátky, filcové hvězdičky pro každého, trojúhelníky ze „zlatého“ papíru

Postup:

Na tmavě modrý šátek poskládáme ze žlutého čtvercového šátku hvězdu. Opatrně ji do modrého šátku zabalíme. Děti přicházejí do kruhu a společně tmavý šátek odkrývají (při této aktivitě musí odkrývání proběhnout velmi opatrně, aby se zachoval tvar hvězdy). Děti se setkávají s protikladem tmy a svítící hvězdy. Každému dítěti rozdáme jednu filcovou hvězdu, můžeme z nich poskládat „souhvězdí“. Hvězdy září nahoře na nebi, proto každý svou hvězdu chytí nad hlavu, snaží se ji dostat, co nejvýše k nebi. I děti rostou nahoru směrem k nebi. Další protiklad – my sedíme dole na zemi, hvězdy září nahoře na nebi. Každý dostane „zlatý“ trojúhelník a společně z nich vytvoříme velkou hvězdu. Přitom dětem vyprávíme příběh o hvězdě, která zvěstovala narození Ježíše. Nakonec si zazpíváme: „*Hvězdička, hvězdička, hvězdička, hvězdička, uprostřed noci svítí k pomoci.*“

(Havel a Muroňová, 2010, s. 60)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Hvězdy v okně

Cíl aktivity:

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Rozvoj představivosti

Pomůcky: Černý/ tmavě modrý papír, žlutý papír, bílý tvrdý papír, žlutou barvu, razítka (kupovaná, bramborová, vyrobená z ruliček od toaletního papíru), lepidlo, nůžky

Postup:

Nejprve rodič z tvrdého bílého papíru vytvoří rám okna a vystřihne ho. Dítě poté rám okna vymaluje barvou (prsty) nebo pastelkami, dozdobit jej může lepením, oražením tiskátek apod. Rám okna necháme zaschnout, mezitím vytvoříme nebe. Na černý nebo tmavě modrý papír otiskujeme hvězdy pomocí razítek, nebe dozdobíme lepením hvězd ze žlutého papíru nebo lepením třpytek. Na takto vytvořené nebe, které v případě potřeby necháme opět zaschnout, nalepíme rám okna, pokud má rám okna jiný tvar než nebe, přebytek papíru odstráníme (Příloha č. 12).

(Jak vyrobit razítka z brambor, 2016)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky

Pomůcky: padák, zmačkaný bílý papír (vločky)

Postup:

Chytíme se padáku po jeho obvodu a napneme ho. Na padák naházíme několik sněhových vloček (pomačkaný papír). Máváním padáku vločky „létají“. S dospělými zesílíme intenzitu tak, aby vločky vyletěly i ven, děti se je snaží chytit. Přitom říkáme básničku: „Vločky letí sem a tam, já je všechny pochyťám. Nepochytáš, je jich hodně, letí k dětem, jsou i pro mě.“

(Kišová, 2010, s. 44)

Sbírání hvězdiček

Pomůcky: hvězdy z látek, krabička

Postup:

Rozmístíme hvězdy po místnosti, děti mají za úkol je najít a posbírat do krabičky. Při hledání říkáme básničku: „Do své malé krabičky, sbírám z nebe hvězdičky. Jedna, druhá, třetí, pomozte mi, děti. Každička je zlatá – čtvrtá i ta pátá.“

(Pospíšilová a Poláčková, 2009, s.57)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedy, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, Poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

PROSINEC

13. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u námi vytvořeného hradu (*Jak se jmenuje holčička má na fotce zelené šaty?*

Jak se jmenuje chlapec, který je na fotce s pejskem? ...)

Následuje **zpěv písniček/ recitace říkanek** (viz 1. setkání)

Paci, paci, pacičky (viz 1. setkání)

Tluče bubeníček (viz 1. setkání)

Pásla ovečky (viz 1. setkání)

9:50 – 10:15 hod.

Mikuláš

Do MC přichází Mikuláš s čertem a andělem, s dětmi zpíváme a tančíme písničky, které známe. Za odměnu děti dostanou od Mikuláše překvapení (ovoce, sladkost).

10:15 – 10:30 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuj **aktivity pohybové** (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky (viz 12. setkání)

Čertovská

Pomůcky: obruč

Postup (lektor předcvičuje, děti opakují):

„Říkají mi čertíček (ukloníme se),

vyplazují jazýček (napodobujeme čerta – blblblb).

Na hlavě dva růžky mám (naznačíme rohy),

k čemu – to já nevím sám (krčíme rameny).

Rameno mi pytel zdobí (naznačíme pytel na rameni),

na děti, co hodně zlobí (děláme prstem tytyty).
Do peklíčka hop a skok (skočíme do obruče),
přijdu zase příští rok.“

(Kišová, 2010, s. 40)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluate).

Setkání ukončíme rituálním zakončení (viz 1. setkání)

14. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje **zpěv písniček/ recitace říkanek** (viz 1. setkání)

Had leze z díry (viz 5. setkání)

Kočka leze dírou (viz 5. setkání)

Prší, prší (viz 5. setkání)

Následuje aktivita:

Vánoční příběh

Cíl:

Přiblížení Vánočního příběhu

Posílení, stmelení skupiny

Pomůcky: Tmavě modrý šátek, žlutý šátek na vytvoření hvězdy, košík s dekoračními pomůckami, tři figurky (muž, žena, dítě)

Postup:

Připomene si, který šátek nám znázorňoval noční oblohu s hvězdami a rozprostřeme ho doprostřed kruhu. Začínáme vyprávět příběh: „*Jedné temné noci byli na cestě dva lidé. Muž a žena – jmenovali se Josef a Marie* (použijeme dvě dřevěné figurky, na kterých příběh ukazujeme). *Marie nosila pod srdcem miminko, které se mělo každou chvílí narodit. Oba*

pospíchali temnou nocí, hledali místo pro sebe a své dítě. Na obloze zářila velká hvězda, která jim svítila na cestu (vytvoříme hvězdu, každé dítě k ní přidá svůj paprsek z dekoračního košíku, případně ji nějak dozdobí). Marie s Josefem stále pospíchali a hledali místo, pro své děťátko (společně vytvoříme pro toto děťátko „betlém“). Děťátko se narodilo. Marie mu dala jméno Ježíš a spolu s Josefem se radovali, že ho mají (zpíváme Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi). I lidé, kteří slyšeli, že se Ježíš narodil, byli rádi a přinesly mu dary a přitom říkali: Ježíši, ty jsi naše naděje, že můžeme být šťastní, ty nás máš rád a budeš nás chránit (věci z dekoračního košíku můžeme použít jako dary). I my tady v kruhu se máme všichni rádi, a proto si ještě jednou zazpíváme: „Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi (máváme na sebe). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi tu (zatleskáme). Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi (máváme, usmíváme se na sebe). Ahoj, ahoj, je dobře, že tě mám (pohládíme kamarády)“.

(Havel a Muroňová, 2008, s. 95-97)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Vánoční přáníčka

Cíl aktivity:

Možnost sebevyjádření

Rozvoj fantazie, kreativity

Pomůcky:

Přání I: Tvrdý papír A4, barevné papíry, bublinková folie, barvy, štětce, voda, nůžky, lepidlo, pastelky

Přání II: Tvrdý papír A4, barevné papíry, bublinková folie, barvy, štětce, voda, nůžky, lepidlo, pastelky, třpytky a kamínky, stuha

Postup:

Přání I – Vánoční strom

Každý dostane tvrdý papír o velikosti A4, který zdobí (tiskne) pomocí bublinkové folie a barvy (volíme spíše světlé barvy). Papír necháme zaschnout, mezitím vytvoříme strom. Dítě položí ruku na zelený papír, dospělý ji obkreslí a vystříhne. Dítě poté strom dozdobí dle své fantazie. Např. dolepením barevných kousků papíru, otisky prstů, použití razítek aj. Nakonec strom nalepíme na libovolně barevný podklad, dolepíme zlatou/žlutou hvězdu z papíru, kmen

stromu a nalepíme na předem připravený tvrdý papír ohnutý na půl jako přáníčko (Příloha č. 13).

Přání II – Vánoční koule (baňka)

Každý dostane tvrdý papír o velikosti A4, který potiskne pomocí bublinkové folie a barvy (volíme spíše světlé barvy). Papír necháme zaschnout, mezitím vytvoříme baňku. Z bílého papíru vystříháme kolečko, které dítě libovolně dle své fantazie vyzdobí. Např. lepením barevných papírů, třpytek a kamínků, razítky, pastelkami, otisky prstů apod. Můžeme dolepit mašli zavázanou ze stuh. Dozdobenou baňku nalepíme na libovolně barevný podklad a ten nalepíme na předem připravený tvrdý papír ohnutý na půl jako přáníčko (Příloha č. 14).

(25 Simple Christmas Cards Kids Can Make, 2018)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Kuličková (viz 1. setkání)

Čertovská (viz 13. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluate).

Setkání ukončíme rituálním zakončení (viz 1. setkání)

15. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písníček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Had leze z díry (viz 5. setkání)

Kočka leze dírou (viz 5. setkání)

Prší, prší (viz 5. setkání)

Následuje aktivita:

Slavíme Vánoce

Cíl:

Upevnění pozitivního vztahu k novému životu

Opakování Vánočního příběhu

Pomůcky: obruč, zelené šátky, sláma, žlutý šátek, „panenka“ Ježíšek, látkové hvězdy

Postup:

Posadíme se kruhu a doprostřed dáme obruč zamotanou do zelených šátků, uvnitř které je ve žlutém šátku zabalená sláma. Vzpomínáme na setkání Zelený věneček ze zelených větvíček, kdy jsme takový věnec společně vytvářeli – představoval společné přátelství, lásku. I dnes jsme rádi, že tu spolu můžeme být, proto si zazpíváme písničku *Ahoj, ahoj, je dobře, že jsi s námi*. Žlutý šátek s překvapením pošleme po kruhu, každý si ho ohmatá, poslouchá, jaký zvuk balíček dělá a hádá, co v něm může být. Balíček obejde celý kruh, poté jej společně rozbalíme, uvnitř je sláma. Lektor přinese panenku (Ježíška) a položí ji na slámu. Vzpomínáme na příběh, o kterém jsme mluvili minulé setkání. Společně opakujeme děj o narození Ježíše. Panenku Ježíše pošleme po kruhu, každé dítě si zkusí ji chovat a houpat jako panenka Marie. Tím si děti upevňují pozitivní vztah k novému životu. Přitom zpíváme koledu *Půjdeme spolu do betléma*. Víme, že lidé nosily Ježíši dary, i my mu můžeme nějaké dát do jeho postýlky na slámě. Každé dítě dostane látkovou hvězdičku, kterou Ježíši daruje na slámu, přitom ho může pohladit, pozdravit apod. Nakonec zpíváme: „*Raduje se celá zem, Boží syn se člověkem stal, z lásky k nám.*“

(Havel a Muroňová, 2010, s.68)

10:05 – 10:15 hod.

Svačtinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Vánoční strom

Cíl aktivity:

Možnost sebevyjádření

Rozvoj fantazie

Rozvoj hmatu

Pomůcky: Barevné papíry, nůžky, lepidlo, barvy, štětce, voda, pastelky, razítka, krepový papír

Postup:

Každé dítě si zvolí barevný papír, který se mu líbí (bude sloužit jako podklad). Na něj rodič nakreslí strom (trojúhelník + kmen). Trojúhelník (strom) děti zdobí prsty, můžeme také dolepovat kousky barevného papíru, kuličky z krepového papíru, aj. Nakonec otiskneme nebo nalepíme na špičku stromu hvězdu, pod strom otiskneme několik dárků. Ve zbylém čase může dítě dotvořit okolo stromu například sníh (Příloha č. 15).

(Ambrose, 2020)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Kuličková (viz 1. setkání)

Sbírání hvězdiček (viz 12. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

LEDEN

16. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Had leze z díry (viz 5. setkání)

Kočka leze dírou (viz 5. setkání)

Prší, prší (viz 5. setkání)

Následuje aktivita:

Nosím královskou korunu

Cíl:

Vyzkoušení si výjimečnosti, jedinečnosti

Pomůcky: Zlatá obruč, dekorační košík, koruna (např. z tvrdého papíru)

Postup:

Sedneme si do kruhu pomocí písničky: „*Velké kolo uděláme, na sebe se podíváme, až budeme všichni sedět, můžem se leccos dozvědět.*“ Ukážeme dětem zlatou obruč, pošleme si ji po kruhu a přemýšlíme, co nám připomíná (slunce, prsten ...), poté obruč položíme doprostřed a po jejím obvodu naskládáme žluté nebo „zlaté“ trojúhelníky. *Co by to mohlo být?* Snažíme se děti navést k tomu, že tato obruč představuje korunu (např. pomocí pohádek, ve kterých jsou princezny a princové). Postavíme se, abychom tvar koruny lépe poznali, chvíli ji obdivujeme. Děti mohou korunu dozdobit materiálem z dekoračního košíku. *Jaká tato koruna je? (krásná, vzácná, drahá ...)*. Mohly bychom si vyzkoušet, jak by nám koruna slušela. Podáme předem připravenou papírovou korunu, dáme ji doprostřed obruče. Každé dítě jde doprostřed, dá si korunu na hlavu a řekne své jméno, tak jak je rád, když ho někdo oslovuje (např. Maruška). Ostatní říkají: *Jsi královna, jsi královna. S korunou jsi královna, Maruško!* Dítě si tak vyzkouší pocit výjimečnosti, bytí středem pozornosti. Nakonec si všichni uděláme korunu tak, že si ruce s nataženými prsty přiložíme k hlavě a zkusíme si zazpívat píseň, kterou zpívají tři králové: *„My tři králové jdeme k vám, štěstí, zdraví vinšujem vám. Štěstí, zdraví, dlouhá léta. My jsme k vám přišli z daleka.“*

(Havel a Muroňová, 2008, s. 99-100)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Královská koruna

Cíl aktivity:

Rozvoj představivosti

Rozvoj fantazie

Možnost sebevyjádření

Pomůcky: Papírové talíře, tužka, pravítko, pastelky, fixy, křídly, barevné papíry, nůžky, lepidlo, krepový papír, třpytky, provázek

Postup:

Malý papírový talíř (přibližně ve velikosti dětské hlavy) rozdělíme tužkou a pravítkem na osm trojúhelníků. Ty stříháme od středu talíře, ale přibližně tři centimetry od okraje nedostříháme. Takto připravenou korunu si dítě zdobí dle své fantazie pomocí pastelek, fixů, kříd, lepením barevných papírů a třpytek apod. Na špičky trojúhelníků nalepíme malé kuličky z krepového papíru. Po vyzdobení trojúhelníky opatrně ohneme směrem k obvodu, čímž vytvoříme korunu. Nakonec můžeme po okraji koruny udělat dvě díry, kterými protáhneme provázek pro lepší stabilitu koruny na hlavě (Příloha č. 16).

(Paper plate crowns, 2015)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky (viz 12. setkání)

Sbírání hvězdiček (viz 12. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedáky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

17. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje ***zpěv písniček/ recitace říkanek*** (viz 1. setkání)

Polámal se mraveneček (viz 8. setkání)

Měla babka čtyři jabka (viz 8. setkání)

Kolo, kolo, mlýnské (viz 8. setkání)

Následuje aktivita:

Když sněhová vločka tančí

Cíl:

Poznání křehkého

Rozvoj jemné motoriky

Nácvik psychomotorického cvičení

Pomůcky: Sněhové vločky z bílého papíru, bílý šátek

Postup:

Předem si z bílého papíru nastříháme různé sněhové vločky, ale nerozbalíme je, takto je opatrně zabalíme do bílého šátku a položíme doprostřed kruhu. Dnes musí děti společně objevovat velmi opatrně, aby se papír neroztrhal. Po odkrytí společně poznáváme, co v šátku je. Každé dítě dostane na ruku jednu nerozbalenou vločku, některé děti mohou přijít na to, že je potřeba papír opatrně rozložit. Po chvíli si vločky rozbalíme všichni, obdivujeme je, popisujeme, jaká naše vločka je – sněhová, krásná, křehká, bílá. Pokud je venku sníh, můžeme v misce trochu donést a zkoumat vločky – jsou studené, třpytivé, tají. Nakonec si o vločce zazpíváme písničku, při které si procvičíme slovní zásobu (jaká je): „*Tančí vločka sněhová, sněhová, sněhová. Tančí vločka sněhová, je tak krásná (třpytivá, studená, křehká ...)*“. Písničku můžeme obměnit, používáme prostor, kam vločka padá – tančíme jako vločky a pokládáme ji, na určené místo. „*Tančí vločka sněhová, sněhová, sněhová. Tančí vločka sněhová, na zem padá (na hlavu nám padá, na okýnko padá ...)*“.

(Havel a Muroňová, 2008, s. 106 a s. 110)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Vločky

Cíl aktivity:

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Rozvoj představivosti

Pomůcky: PET lahve, misky, bílá případně modrá barva, voda, štětec, tmavý tvrdý papír (např. tmavě modrý), pastelky, fixy, krepový papír, lepidlo

Postup:

Každý dostane tmavě modrý papír, prázdnou PET lahev a misku s bílou barvou a vodou. Nejdříve v misce barvu smícháme s vodou. Barva ovšem musí být dostatečně hustá, aby byla

sytá a otiskla se na tmavý papír. Poté barvu nanášíme na spodní stranu PET lahve (není vhodné ji přímo namáčet, barvu potřebujeme pouze na vystouplých hranách). Dítě nabarvenou část opatrně přiloží na papír a lehce zatlačí. Dno PET lahve vytvoří na výkresu tvar, který připomíná sněhové vločky (lze použít také na kreslení květin). Takto „zasněžíme“ celý papír. Dozdobit můžeme fixami, třpytkami, kousky barevného nebo krepového papíru (Příloha č. 17).

(Podzemná, 2013)

Pokračujeme *pohybovými aktivitami* (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky (viz 12. setkání)

Hra na kočku a na vrabce

Pomůcky: padák, šátky nebo obruče

Postup:

Na zem doprostřed místnosti rozprostřeme padák, který představuje hnízdo vrabců. Hru doprovázíme říkankou:

„Kočka spí, kočka spí, vrabci se jí nebojí.“ (lektor leží v koutě, děti s rodiči poskakují po místnosti)

„Kočka se vzbudila!“ (lektor se protáhne, zamňouká)

„Honem vrabci, pospíchejte! Do hnízdečka se schovejte!“ (děti se musí schovat na padák)

Těžší variantou může být, že každé dítě má svůj domeček (šátek, obruč). Koho lektor chytí, ten je kočka.

(Kišová, 2010, s. 83)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

18. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Polámal se mraveneček (viz 8. setkání)

Měla babka čtyři jabka (viz 8. setkání)

Kolo, kolo, mlýnské (viz 8. setkání)

Následuje aktivita:

Sněhulák

Cíl:

Představení koloběhu vody

Psychomotorické cvičení – rozvoj jemné i hrubé motoriky

Pomůcky: vložky z papíru, 3x bílý kruhový šátek, dekorační košík

Postup

Sedneme si do kruhu, uprostřed leží bílý kruhový šátek. Ten znázorňuje sníh. Povídáme si o sněhu – jaký je, co z něj můžeme vytvořit? Sněhuláka! Povíme si příběh o sněhulákovi a prsty si vyzkoušíme, jak vznikl (děti cvičí prsty na stehnech, dospělý sedí za dítětem a cvičí na jeho zádech). *Vítr přifoukal na nebe velký a těžký mrak* (dítě i dospělý zvednou ruce nad hlavu a předvádí mrak). *Z mraku začaly padat sněhové vločky. Byly jemné a křehké, bylo sotva znát, když se dotkly země* (děti jemně špičkami prstů předvádí vločky na stehnech, dospělý na jeho zádech). *Sněhové vločky byly stále větší a těžší a padaly na zem celé mokré* (doteky jsou silnější, ale ne hrubé). *Když dopadly na zem, po chvíli se z nich stala voda („stékáme“ prsty). Pak se ochladilo a sněžilo a sněžilo až byla celá zem pokryta pokrývkou sněhu* (dospělý předvádí rychleji padání sněhu, poté dítě obejmě). *Něco ze sněhu postavíme. Sněhuláka!* (Dítě se dospělému postaví na nohy a vytvoří tím sněhuláka – dospělý, dítě, hlava dítěte). *Společně vymýšlí, jak se jejich sněhulák jmenuje (např. Zmrzlý nos) a společně se zdravíme: Ahoj, sněhuláku Zmrzlý nose, je dobře, že jsi s námi!* Poté se posadíme do kruhu, ve kterém uděláme sněhuláka ze tří bílých šátků. Děti ho dozdobí věcmi z dekorativního košíku. Přitom zpíváme: *„Já spadnul na zem až z oblak a říkají mi sněhulák. Mám velikánské břicho a nosím bílý frac. Všechno je na mě kulaté, nos, oči, tváře baňaté.“*

(Havel a Muroňová, 2008, s. 119-121)

10:05 – 10:15 hod.

Svačinová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita**:

10:15 – 10:30 hod.

Sněhulák

Cíl aktivity:

Posílení snahy o výtvarné vyjádření

Rozvoj hmatu

Pomůcky: Papír, barvy (tmavě a světle modrá), voda, oboustranná lepicí páska, houbička, vatové tyčinky, bublinková folie, vata, lepidlo

Postup:

Rodič nejprve vystříhne šablonu sněhuláka, tu jemně připevníme na papír oboustrannou lepicí páskou tak, aby se šablona nehýbala, ale zároveň šla odlepit bez poškození papíru. Dítě poté prstem či houbičkou nanese tmavě modrou barvou kolem obvodu šablony sněhuláka. Šablonu opatrně odlepíme od papíru, vznikne obrys sněhuláka. Můžeme dodělat nos, pusku, oči, čepici aj. V pozadí tvoříme sníh světle modrou barvou, a to prsty, pomocí bublinkové folie, houbičky nebo vatovými tyčinkami. Ve zbývajícím čase můžeme dolepit vatu jako závěš sněhu (Příloha č. 18).

(Snowman Thumbprint Art, 2020)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky (viz 12. setkání)

Hra na kočku a na vrabce (viz 17. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončením (viz 1. setkání)

19. setkání

9:00 – 9:30 hod.

Volně otevřená herna (viz 1. setkání)

9:30 - 10:05 hod.

Rituální zahájení setkání:

Zahájení je pro každé setkání stejné (viz 1. setkání)

Opakování jmen u hradu, vytvořeného v prvním setkání (k fotografiím děti přiřazují jména)

Následuje *zpěv písniček/ recitace říkanek* (viz 1. setkání)

Polámal se mraveneček (viz 8. setkání)

Měla babka čtyři jabka (viz 8. setkání)

Kolo, kolo, mlýnské (viz 8. setkání)

Následuje aktivita:

Stopy ve sněhu (příběh)

Cíl:

Téma společného soužití, tolerance

Pomůcky: Bílý šátek, několik zelených šátků, hnědý šátek, figurky (plyšáci) – zajíc, liška a medvěd, panenka, zvoneček, stopy z bílého papíru

Postup:

Na zem položíme bílý kruhový šátek, který představuje sních. Abychom mohly na sních jít, musíme mít dobré boty (*naznačujeme, že si oblékáme teplé ponožky a zimní boty*). Poté společně chodíme po okraji sněhu, zrychlujeme a zase zpomalujeme. Můžeme rozprostřít i předem připravené stopy z papíru a chodit ve stopách. Zazpíváme si známou píseň Tančí vločka sněhová, je tak tichá (*všichni si sednou a ztiší se*). Dnes si povíme příběh o Ivance a třech zvířátkách. Zacinkáme zvonečkem.

Byla jednou jedna zasněžená krajina a v té stál les (postavíme pár zelených šátků jako stromy). Na kraji tohoto lesa stála chaloupka, ve které bydlela Ivanka (položíme hnědý šátek poskládaný do tvaru domu). Kolem domu byl velký mráz, všude bylo ticho (třeme si dlaně). Najednou někdo zaklepal na dveře domečku (zaťukáme). Ivanka šla otevřít a přede dveřmi stál promrzlý zajíček (dále vše hrajeme s figurkami) „Ivanko, je mi zima a jsem celý zmrzlý, pusť mě prosím do domečku, abych se zahřál.“ Ivanka zajíčka pustila, sedli si spolu ke krbu a usnuly. Po chvíli někdo opět zaklepal na dveře (klepeme silněji). Ivanka šla otevřít a přede dveřmi stála zasněžená liška a třepala se zimou. „Ivanko, je mi zima a jsem celá zmrzlá, pusť mě prosím do domečku, abych se zahřála.“ „Liško, ráda tě pustím do svého domečku, ale už tu se mnou je zajíček, musíš slíbit, že mu neublížíš“. Liška to slíbila, společně si lehli ke kamnům a usnuli. A zase je někdo za dveřmi, to je buchot (tlučeme hlasitě). Je to medvěd! Ivanka jde otevřít dveře a medvěd povídá: „Ivanko, jsem celý promrzlý a venku pořád sněží, pusť mě prosím dovnitř, abych se zahřál.“ „Medvěde, ráda tě zahřeju u sebe v domečku, ale už jsou tu se mnou zajíc a liška, musíš slíbit, že jim neublížíš!“ Medvěd to slíbil a společně si lehli do tepla. Spal zajíc. Spala liška. Spal medvěd. A spala Ivanka. A byla klidná noc (chvilka ticha). Ráno slunce vyšlo

na oblohu a jako první se probudil zajíc. Podíval se vedle sebe a viděl lišku. „Liška, ta mě určitě bude chtít sežrat, rychle pryč.“ Zajíc utekl hluboko do lesa. Dveře probudily lišku. Podívala se vedle sebe a uviděla medvěda. Také se bála, že ji bude chtít medvěd sníst a utekla do lesa. Probudil se medvěd, uviděl Ivanku a pušku, která visela nad její postelí. Lekl se a také utekl do lesa. Poslední se probudila Ivanka. V domečku nikdo nebyl a ona nevěděla, jestli se jí o zvířátkách jen nezdálo. Nahlédla z okna před domeček a uviděla něco, co dokazovalo, že to nebyl jen sen. Co to bylo? Děti samy nebo s pomocí přijdou na to, že stopy. Byla to zvláštní noc a nebyl to sen. Člověk, zajíc a liška s medvědem, spali vedle sebe v klidu u kamen. Dětem přiblížíme, že v příběhu vedle sebe byla v klidu a v teple zvířata, která ne vždy jsou kamarádi. Stejně jako lidé. My jsme rádi, že jsme tu spolu, zazpíváme si: „Velké kolo uděláme, protože se rádi máme. My jsme velká skupina, velká jako rodina.“

(Havel a Muroňová, 2008, s. 113-117)

10:05 – 10:15 hod.

Svačínová přestávka – svačiny si rodiče pro děti přináší z domu, pro matky je v centru k dispozici konvice pro přípravu kávy nebo čaje.

Dále následuje **výtvarná aktivita:**

10:15 – 10:30 hod.

Zasněžený strom

Cíl aktivity:

Rozvoj hmatu

Rozvoj fantazie, kreativity

Pomůcky: Papír (takové barvy, aby vynikla bílá barva sněhu), hnědý papír, pastelky, nůžky, lepidlo, barvy vodové i temperové, voda, vatové tyčinky, vata

Postup:

Nejprve vytvoříme strom. Dítě položí ruku na hnědý papír, rodič ji asi po loket dítěte obkreslí a vystřihne. Obrys dětské ruky představuje strom bez listů. Nalepíme jej na papír takové barvy, aby vynikla bílá případně světle modrá barva sněhu. Pod strom dítě nalepí kousky vaty, může je dokreslit světle modrou vodovou barvou. Sníh na stromu a v jeho okolí kreslíme otisky prstů nebo vatovými tyčinkami (Příloha č. 19).

(Jarošová, 2016)

Pokračujeme **pohybovými aktivitami** (cíl aktivit viz 6. setkání).

10:30 – 10:50 hod.

Opičí dráha (viz 1. setkání)

Vločky (viz 12. setkání)

Hra na kočku a na vrabce (viz 17. setkání)

10:50 – 11:00 hod.

Po pohybových dovednostech lektor vždy děti svolá do kruhu na podsedačky, ztiší a zklidní děti zpěvem písně dle jejich výběru, poté pustí relaxační hudbu, děti se pohodlně posadí nebo si lehnou, odpočívají. Dále provedeme evaluaci (viz Evaluace).

Setkání ukončíme rituálním zakončení (viz 1. setkání)

Evaluace

1. reflexe dětí na konci každého setkání

Hlavní evaluační metodou, kterou může využít každý, kdo projekt bude realizovat je metoda pozorování. Pozorujeme například reakce, emoce, soustředěnost a výdrž dětí během jednotlivých aktivit. Dítě v batolecím věku nedokáže hodnotit věci a situace po kognitivní stránce, vnímá je díky prožívání, citům, emocím. Proto je potřeba přizpůsobit i evaluaci. Ta bude probíhat na konci každého setkání např:

- Sedneme si do kruhu a zeptáme se dětí, jak se mají a aby to ukázaly výrazem tváře (zasmějí se, zamračí se, nazlobí se, zubí se ...) Obměnou může být, že do kruhu položíme kartičky s výrazy tváře, děti si jeden vyberou a napodobí ho. Zde předpokládáme, že si vyberou obrázek emoce, kterou momentálně pociťují.
- Po místnosti rozmístíme látkové proužky různých barev. Vyzveme děti, aby si každý našel barvu, která se mu líbí, a postupně jej nosily doprostřed místnosti do košíku. Předpokládáme, že barva, kterou si dítě vybralo, odráží jeho emoční stav.
- Sedíme v kruhu, zeptáme se dětí, jak se mají a ať to vyjádří palcem ruky (palec ukazuje dolů, palec je vodorovně, palec ukazuje nahoru).
- Sedneme si na koberec s nataženými nohama. Naučíme se nové cvičení. (Lektor jej nejprve předvede sám). Dvakrát tleskneme, dvakrát pláceme rukama do stehů, a to celé opakujeme třikrát. Přitom počítáme. Na konci každý ukáže palcem, jak se má (stejně jako u předchozího cvičení). Můžeme i zakřičet: „Jóó!“ nebo „Huráá!“

2. evaluace matek na konci každého měsíce

Po každém měsíci se matky s lektorem sejdou a provedou evaluaci pomocí rozhovoru v kruhu. Zde mají matky možnost vyjádřit, co se jim na projektu líbí, jestli se něco nového dozvěděly a naučily, zda vidí změny v chování dětí i připomínky ke změnám v projektu, nedostatečně vysvětlené postupy a metody, aj.

3. celkové hodnocení projektu

Po realizaci projektu, tedy po posledním setkání, se sejdou matky společně se všemi pracovníky (lektori, dobrovolníci, případně vedoucí zařízení) a společně pomocí rozhovoru diskutují o kladech a nedostatcích projektu, navrhuji změny. Ten, kdo projekt realizoval provede autoevaluaci, při které zhodnotí jak projekt, tak svou práci.

4.6 Náklady

Pomůcka	Počet	Cena za kus/sadu	Cena
Klasický velký šátek	6	99 Kč/ks	594 Kč
Menší kruhový šátek	sada 15 ks	545 Kč	545 Kč
Polodrahokamy	Sada	176 Kč	176 Kč
Dekorační materiál – hvězdy	Sada	72 Kč	72 Kč
Dřevěný dekorativní materiál	3x sada	152 Kč/sada	456 Kč
Bílý papír	Balení	75 Kč	75 Kč
Bílý tvrdý papír	Balení	130 Kč	130 Kč
Barevný papír	10x balení	120 Kč	120 Kč
Razítka	3x sada	79 Kč/sada	237 Kč
Barvy temperové	10 ks (500ml)	90 Kč/ks	900 Kč
Barvy vodové	12 ks	40 Kč/ks	480 Kč
Štetce	2 sady	99 Kč/ks	198 Kč
Pastelky	5 ks	30 Kč/ks	150 Kč
Suché pastely	3 ks	99 Kč/ks	297 Kč
Kelímek na vodu	10 ks	15 Kč/ks	150 Kč
Nůžky dětské	12 ks	34 Kč/ks	408 Kč
Lepidlo tuhé – tyčinka	10 ks	25 Kč/ks	250 Kč
Lepidlo	4 ks	39 Kč/ks	156 Kč
Krepový papír	10 ks	11 Kč/ks	110 Kč
Padák	1 ks	750 Kč	750 Kč
Obruče	12 ks	49 Kč/ks	588 Kč
Školení lektor	1 osoba	5000	5000 Kč
Celkem			11 842 Kč

Závěr

Společnost pedagogiky Franze Ketta funguje v České republice již od roku 2010, avšak povědomí o této pedagogice je malé, je tedy výzvou více propagovat myšlenky této pedagogiky a tím nadchnout a inspirovat pedagogy i rodiče v mateřských centrech pro její využití v rámci plánu centra. Ukázalo se, že by bylo vhodné zorganizovat přednášky nebo workshopy pro širokou veřejnost, kde bychom oslovili nynější i budoucí rodiče, ale i pedagogy pro využití této koncepce.

V rámci evaluace by bylo vhodné vytvořit širší výzkum pro zjištění výsledků a spokojenosti v zařízeních, kde se prvky pedagogiky Franze Ketta aplikují do výchovně vzdělávacího procesu.

V průběhu psaní bakalářského projektu se také prokázal nedostatek odborné literatury zabývající se tematikou mateřských center. Informace o nich se nacházejí spíše v online zdrojích, článcích v časopisech nebo kapitolách knih zabývající se výchovou dětí předškolního věku v mateřských školách. Jediná kniha zabývající se vyloženě tematikou mateřských center je kniha *Mateřská centra* od Rút Kolínské, kterou autorka vydala v roce 1995, od té doby se však mnohé věci v oblasti mateřských center změnilo. Protože jsou mateřská centra často vedena matkami, dobrovolnicemi na mateřské dovolené, bylo by vhodné toto téma obnovit a zaměřit se nejen na výchovu a vzdělání dětí v mateřských centrech, ale i na založení a fungování této organizace.

Projekt je vypracován na období jednoho pololetí, lze jej však rozpracovat na celý rok, a to nejen do programu mateřského centra, ale po souhlasu kompetentních osob i do jiného zařízení pracující s dětmi do 3 let. Aktivity je dle potřeby možné upravit nebo přizpůsobit prostředí, velikosti skupiny apod.

Z důvodu vysoké finanční náročnosti projektu (především školení lektorů) by bylo vhodné požádat o dotace od města, kraje či státu nebo získat sponzora z firem v okolí centra, které bude projekt užívat.

Bibliografie

- 25 *Simple Christmas Cards Kids Can Make*. 2018. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.thejoysharing.com/2018/11/christmas-cards-for-kids.html?m=1>
- AMBROSE, Delphine. 2020. *Christmas tree*. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/771593348645968499/>
- BATZER, Georg. 2017. *Dívej se a žasni! Prožíváme roční doby s dětmi do tří let*. Brno: Petrinum. ISBN 978-80-8790-004-8.
- Blízká setkání*. [rozhlasový pořad] Český rozhlas Dvojka – Praha. 13. červen 2019 11:05.
- BOONE, Louise. 2020. *In allen Mengen backen – Mutter spielt!* [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/837317755703738321/>
- Co jsou mateřská centra. In: KOLÍNSKÁ, Rút. *Sít mateřských center v České republice. Ohlédnutí za uplynulých 10 let*. 2012. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: https://sitprorodinu.cz/assets/media/files/Publika%C4%8Dn%C3%AD%20%C4%8Dinost/M_C_sbornik_cely.pdf
- DE FIORES, Stefano. 1999. Spiritualita soudobá. In: DE FIORES, Stefano a GOFFI, Tullo (eds.): *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s. 912-932. ISBN 80-7192 - 338-9.
- FODOR, Anna. 2020. *Real Leaves and Handprint Fall Tree Craft – Kids Craft for Fall*. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/658581145493083710/>
- GEN – *Galerie elity národa*. Rút Kolínská. Česká televize 14. 5. 2017. [online] [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/874586-gen/216562261300004-rut-kolinska/>
- GRÜN, Anselm a ROGGE, Jan-Uwe. 2013. *Když se děti ptají na Boha*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0341-4.
- GRYGÁRKOVÁ, Simona. 2008. *Dítě ve věku od 2,5 do 3 let*. [online] [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://www.celostnimediceina.cz/dite-ve-veku-od-25-do-3-let.htm>
- HAVEL, C. TOMÁŠ a MUROŇOVÁ, Eva. 2008. *Aby malé bylo velké*. Brno: Kartuziánské nakladatelství. ISBN 978-80-86953-23-6.
- HAVEL, C. TOMÁŠ a MUROŇOVÁ, Eva. 2010. *Učím se říkat ty*. Koncepce předškolní pedagogiky. [online] [cit. 2020-03-18]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/materske_skoly/U_M_SE_KAT_TY_koncepcemal_.pdf

- HORNE, Jennifer. 2020. [online] [cit.2020-05-01]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/32651166036625233/>
- Jak vyrobit razítka z brambor.* 2016. [online] [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://www.prosikulky.cz/navod-jak-si-jednoduse-vyrobite-razitka-z-brambor/>
- JAROŠOVÁ, Hana. 2016. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/572449802616871070/>
- JINDRA, Štěpán. 2018. *Attachment a emocionální vývoj dítěte pohledem neurovědy.* [online] [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/vyvoj-ditete-a-jeho-potreby/vyvoj-psychicke-odolnosti-ditete-a-vychova/attachment-a-emocionalni-vyvoj-ditete-pohledem-neurovedy.shtml>
- KIŠOVÁ, Hana. 2010. Říkadla a jednoduchá cvičení. [online] [cit. 2020-04-26]. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/rikadla-a-jednoducha-cviceni-412/>
- KOLÍNSKÁ, Rút. 1995. *Mateřská centra.* Praha: hnutí Pražské matky. ISBN 80-901864-0-8.
- KOLÍNSKÁ, Rút. 2015. *Za jeden provaz: metodika aktivní spolupráce nestátních neziskových organizací a představitelů státní správy a samosprávy na lokální a krajské úrovni.* Praha: Síť mateřských center. [online] [cit 2020-02-16]. Dostupné z: https://sitprorodinu.cz/assets/media/files/Publika%C4%8Dn%C3%AD%20%C4%8Dinost/metodika_Za_jeden_provaz.pdf
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. 2006. *Psychologie smysluplnosti existence.* Praha: Grada. ISBN 80-247-1370-5.
- LAZZARI, Simona. 2012. *Vývoj dítěte v 1.- 3. roce.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3734-8.
- Mikrojesle.* 2020. [online] [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <https://mikrojesle.mpsv.cz/index.php/co-jsou-to-mikrojesle/>
- MONTESSORI, Maria. 2018. *Absorbující mysl. Vývoj a výchova dětí od narození do šesti let.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1393-2.
- MUROŇOVÁ, Eva a HAVEL, Tomáš. 2014. *Základní charakteristiky a specifika pedagogiky Franze Ketta.* [online] [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/teorie/z_kladn_charakteristiky.pdf
- MUROŇOVÁ, Eva. 2015. *Pedagogika Franze Ketta – tradiční netradiční způsob práce s dětmi.* [online] [cit. 2020-03-20]. Dostupné z: <http://www.ceskybratr.cz/archives/8281>
- MUROŇOVÁ, Eva. 2015. *Skrze smysly ke smyslu. Poradce ředitelky mateřské školy.* [online] [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/hlavni/Poradce_rozhovor_1.pdf
- Nejznámější lidová říkadla.* 2018. [online] [cit.2020-04-26]. Dostupné z:<https://www.bookport.cz/kniha/nejznamejsi-lidova-rikadla-obrazkove-cteni-4966/>

- Nejznámější lidové písničky.* 2019. [online] [cit. 2020-04-26]. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/nejznamejsi-lidove-pisnicky-obrazkove-cteni-4963/>
- Nerodičovská péče – jesle.* 2012. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.vupsv.cz/vybrane-projekty/nove-formy-pece-o-deti/ii-ceska-republika/2-nerodicovska-pece-jesle/>
- O nás.* 2020. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://sitprorodinu.cz/o-nas/>
- OPELKOVÁ, Jana. 2008. *Kolo, kolo, mlýnské.* [online] [cit. 2020-05-06]. Dostupné z: <http://www.predsokolaci.cz/kolo-kolo-mlynsky/2634>
- Organizace péče o děti do 2 - 3 let.* 2020. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-programmes-children-under-2-3-years-9_cs
- Otisky listů.* 2020. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/359725088970920415/>
- Paper plate crowns.* 2015. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://laughingkidslearn.com/paper-plate-crowns/>
- PECHÁČKOVÁ, Yveta a VÁCLAVÍK, Vladimír. 2014. *Alternativní edukační koncepce v současné pedagogické praxi.* Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-501-1.
- PIAGET, Jean a INHELDEROVÁ Bärbel. 2010. *Psychologie dítěte.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-798-5.
- PIVONKOVÁ, Jitka. 2020. *Vyrábíme s dětmi – podzim.* [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://co.pinterest.com/pin/576742295999748351/>
- PODZEMNÁ, Jana. 2013. *Zvířátko z potištěného papíru + (nejen) kolečkové otisky.* [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.vytvarne-navody.cz/zviratko-z-potisteneho-papiru-nejen-koleckove-otisky/>
- POSPÍŠILOVÁ, Zuzana a POLÁČKOVÁ, Petra. 2009. *Pohyb s říkadly pro nejmenší.* [online] [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pohyb-s-rikadly-pro-nejmensi-314/>
- PRŮCHA, Jan. 1994. *Alternativní školy.* Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-972-5.
- PRŮCHA, Jan. 2012. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-999-4.
- Překážková dráha.* 2010. [online] [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.hranostaj.cz/hra1343>
- PTÁČEK, Radek a KUŽELOVÁ, Hana. 2013. *Vývojová psychologie pro sociální práci.* Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-7421-060-0.

- ŘÍČAN, Pavel. 2004. *Cesta životem*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-829-5.
- ŘÍČAN, Pavel. 2006. Spiritualita jako základ mravní výchovy. *Pedagogika*. [online] [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=1569&lang=cs>
- ŘÍČAN, Pavel a JANOŠOVÁ, Pavlína. 2016. *Spirituální výchova v rodině*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1098-6.
- Seeds Pictures*. 2020. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <http://krokotak.com/2017/02/seeds-pictures/>
- Snowman Thumbprint Art*. 2020. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://www.adabofgluewilldo.com/snowman-thumbprint-art/?utm_medium=social&utm_source=pinterest&utm_campaign=tailwind_tribes&utm_content=tribes&utm_term=279667302_7334818_331269
- SPICER, Liv. 2020. *Cotton ball sheep*. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/60306082499728584/>
- SPLAVCOVÁ, Hana a KROPÁČKOVÁ, Jana. 2016. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1042-9.
- Společnost pedagogiky Franze Ketta*. 2020. [online] [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <http://www.kett.cz/clanky/hlavni>
- Školky, dětské skupiny, mikrojesle a další – Co je co?*. 2020. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://aperio.cz/skolky-detske-skupiny-mikrojesle-a-dalsi-co-je-co/>
- Tissue paper pumpkin craft*. 2020. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://www.artycraftykids.com/craft/tissue-paper-pumpkin-craft/?utm_medium=social&utm_source=pinterest&utm_campaign=tailwind_tribes&utm_content=tribes&utm_term=465366272_16135044_475916
- Tvoření s dětmi – otisky rukou*. 2010. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.creative.cz/2010/05/31/tvoreni-s-detmi-otisky-rukou/>
- VLČKOVÁ, Tereza a BALÁŽ, Roman. 2016. Fungujeme jako svépomocné skupiny a vše se odehrává přirozeně, zesponu. *Sociální práce*. [online] [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/zpravy.php?oblast=1&clanek=839>
- Was wir tun*. 2020. [online] [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://franz-kett-paedagogik.de/ueber-uns/was-wir-tun/>
- WELCH, Leslie. 2019. *Fun and Easy Christmas Craft for Kindergarten*. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://pennycrafters.com/fun-easy-christmas-crafts-for-kindergarten/>
- WILLIAMS, Kate. 2020. *Easy rain craft for kids*. [online] [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.craftsonsea.co.uk/rain-craft-for-kids/>

Zákon č 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. 2020. [online] [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ZELINA, Miron. 2000. *Alternatívne školstvo*. Bratislava: IRIS. ISBN 80-88778-98-0.

Seznam příloh

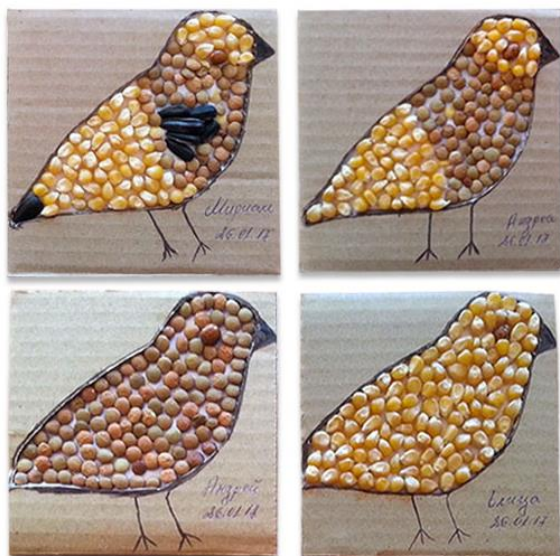
Příloha č. 1

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

Příloha č. 8

Příloha č. 9

Příloha č. 10

Příloha č. 11

Příloha č. 12

Příloha č. 13

Příloha č. 14

Příloha č. 15

Příloha č. 16

Příloha č. 17

Příloha č. 18

Příloha č. 20

Povědomí o Celistvé na smysl zaměřené pedagogice Franze Ketta

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Tereza Matochová, jsem studentkou CMTF UP v Olomouci a chtěla bych Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku. Získané informace využiji ve své bakalářské práci. Dotazník je anonymní a je zaměřen na povědomí o mateřských a rodinných centrech ve Zlínském kraji, o jejich programu a o Celistvé na smysl zaměřené pedagogice Franze Ketta.

Předem děkuji za spolupráci a ochotu vyplnit dotazník.

Označte a dopište odpovědi. (Zkratka MC/RC znamená mateřské centrum/rodinné centrum.)

1. Myslíte si, že je přínosné zavádět prvky některé z alternativních pedagogik do programu MC/RC? (Zvolte jednu možnost).

a) ano – proč?

b) ne – proč?

2. Slyšel/a jste někdy o Celistvé na smysl zaměřené pedagogice Franze Ketta?

a) ano

b) ne

3. Jestli jste odpověděl/a na otázku, č. 2 ano, pokračujte v odpovědi na otázku: Vyjmenujte aspoň dvě (můžete i více) zásady (principy, pilíře) pedagogiky Franze Ketta:

.....

4. Je program Vašeho MC/RC sestaven podle některé z alternativních pedagogik?

a) ano - podle které?

b) ne

5. Je program Vašeho MC/RC inspirován některou alternativní pedagogikou?

a) ano - kterou?

b) ne

6. Popište tvorbu programu, dle kterého funguje Vaše MC/RC (jaké byly impulzy, prameny a vnitřní i vnější pomoc při jeho tvorbě)

.....

.....

7. Zde můžete uvést své myšlenky, názory na problematiku alternativního přístupu v činnosti MC/RC.

.....